וועטער:
אמסטייסטן קלאר און קיל

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאנג — 6.14.
זון אונטערגאנג — 6.26.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

Vol. 21, No. 214. Thursday Sept. 24, 1931.
Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג
דאנערשטאג יג׳ תשרי, תרצ״ב.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY SEP 30 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

היטלעריסטן קריגן זייער הארבע שטראָפן

אנב-אורחא
פון מארק

ווען א שוך קוועטשט

איר האט זיכער באמערקט מיט א געוויסער צייט צוריק די נייעס, אז א פארטיע אירן פון ליטע זיינען אפגע־פארן קיין ביראַ־ביראזשן, באטש זיי האבן צוליב דעם געמוזט אפזאגן זיך פון זייער ליטווישער ביראגערשאפט, אפשטייערדיק פאר זיך אויף שטענדיק דעם וועג צוריק.

אפילו פון ארגענטינע איז א צאל אירן אפגעפארן קיין ביראַ־ביראזשן, — און וויפל מען זאל ניט האבן כנוס נע־ווען פאר די דאזיקע עמיגראנטן די ביראַ־ביראזשאנער גליקן, איז עס אבער זיי־בער, אז זיי האבן געוואוסט, — אז זיי דערווארט דארטן ניט קיין גן־ערן התחד־תון.

איר האט ווייטער מסתמא געליי־ענט אין די צייטונגען וועגן דעם, אז די סאָ־וועט רעגירונג האט געוואלט ווערבירן אין אמעריקע זעקס טויזנט פאר־ארבעטער, און זי האט געקראגן דערויף 100 שריי־בריפן־קאמוניסטיקער אין א אידי־שער צייטונג האט גערדרונגען, אז די וועלט קערט זיך איבער אין דער עיר־גראציע שטראם הויבט איצט אז לויפן אויף צוריק פון אמעריקע קיין סאָוועטן פארבאנד, וואס איז נאטירלאך א באר־וויין, אז קאמוניסן איז א. קיי.

אויב אבער איר זייט א זייטיקער מענטש, און באזונדערס אויב איר קריגט ברילן פון קרוכים אין סאָוועטן פאר־באנד און אויב איר לייענט איינדרוקן פון רייזנדע אין יענעם לאנד, וויסט איר נאכ׳ן גוט, אז זאל מען נאר עפענען די סאָוועטישע גרענץ אין די גרענץ־גאס פון אנדערע לענדער פאר א פרייער אי־ווענטשע ביראגער בעלאפן, וואוהין די אויגן פראגן, כאטש איף וועל דערפון ניט דערזיינען, אז דער קאפיטאליסטישער סיסטעם איז א. קיי.

* * *

אוואדע וואלטן מיליאנען ארבעטס־לאזע אין סחס אריינע פון פוילן, ליטע און אנדערע לענדער א לאז נעטאן זיך דאן אין סאָוועטן פארבאנד, אפילו ווען זיי זיינען ניט קיין קאמוניסטן.

אבער א גרויסער שטראם וואלט זיך אויף געעוינן פון סאָוועטן פארבאנד ניט בלויז אין דער ארבעטסלאזער אכע־ריינע. נאר אפילו אינם פארארימטן, פארהונגערטן און האלב־פאשיסטישן און דריי־פערטל אנטיסעמיטישן פוילן, יע, עס וואלטן זיך געפונען סאָוועטישע אירן, וואס וואלטן געלאפן אפילו־קיין רומעניע!

און איך ווייס נאר ניט, וועלכער פון די צוויי שטראמען וואלט געווען גרע־סער.

איך בין אבער זיכער, אז אט די שטראמען וואלטן ניכער געווען עלאך צו כוואליעס, וואס קלאפן זיך אפ און לויפן צוריק.

די מייסטע געווענען סאָוועטישע ביראגער וואלטן פארזוכט דעם טעם פון פרעדע צרות, און זיי וואלטן געקאפן צוריק צו זייערע אייגענע, און דאס זעל־בע — פארעקרט.

ניט אומזיסט האט די ליטווישע רע־גירונג פארלאנגט פון די אירן וואס זיי־נען געפארן קיין ביראַ־ביראזשן, אז זיי זאלן זיך אפזאגן פון זייער ליטווישער ביראגערשאפט: זי האט געוואלט זיין זיכער, אז זי ווערט פון זיי פטור אויף אן אמת׳ן . . .

* * *

צו וואס איז דיזאך געגליכן?

צו א מענשן וואס טראגט אן איינגע־פאר שיך, וואס קוועטשן אים די פיס־גער.

מאכערט ער זיך ליט זיי אזוי לאנג, ביז ער האט א געלעגנהייט צו פאר־בייטן זיי אויף אן אנדער פאר שיך, — מאנן זיך יענע זיין נאך איינגער, אויב נאר יענע קוועטשן אנדערע טיילן פון די פיס.

האט די ערשטע פאר שיך גע־קוועטשט די פינגער, וועט די צווייטע פאר אים לאזן אפכאפן אביסל דעם אטעם און אויסרוען די פינגער.

קוועטשן אים אבער די צווייטע פאר שיך ארויס די נשמה אין די אפאצאס, אדער דייכן אים דעם אויבערשטן טייל פונם פוס, בייט ער זיי צוריק איבער אויף דער ערשטער פאר שיך.

אז ס׳איז אזא צייט אז אזא געזעל־שאפט, אז קיין „גרויסע שיך" איז בכלל ניט בנמצא. האלט מען אין איין בייטן איין איינגע פאר אויף דער צווייטער...

* * *

אדער האט איר זיך פארטראכט וועגן אויף דעם, וואס, בעת דער אלגעמיינער מענשן שטראם ציט זיך בכלל פון דארף אין שטאט, ציט זיך גלייכצייטיק אויך א פארקערטער שטראם, פון שטאט אין דארף אריין?

און ביי אירן איז אגב דער שטראם וואס ציט זיך צום דארף בכלל גרעסער, ווי דער פארקערטער.

און אפילו איצט, ווען די לאנדווירט־שאפט ביי אונז און אין אנדערע לענ־דער מאכט דורך אזא קריטישן פעריאד, געפינען זיך נאך א היבש ביסל בעלנים אין די שטעט, וואס זוכן די מעגלאכ־קייט צו באזעצן זיך אויפן לאנד, כאטש זיי ווייסן זייער גוט, אז קיין גליקן דער־ווארטן זיי דארטן ניט.

ס׳איז די מעשה מיט די שיך: אז מען רייבט אן די פיס אויף איין באר־שטימטן ארט, וועט מען זיך כאפן פאר וועלכער ס׳איז פאר שיך, ווי איינג זיי זאלן ניט זיין אין אנגעפילט מיט טשווועקעס, אבי זיי זאלן ניט קוועטשן פונקט דעם ווייטיקדיקן פלאץ.

* * *

עס זיינען דא א סך אידן וואס פילן זייער שטארק די מאזאליעס וואס די שטאט האט זיי אנגעריבן, — זיי, מער ווי וועמען ס׳איז אנדערש.

עס איז דערפאר קיין וואונדער ניט, וואס ביי אידן איז די „צוריק צום לאנד באוועגונג" שטארקער פראפאר־ציאנעל, ווי ביי וועמען ס׳איז אנדערש, און וואס אידן פאקטיש האט איינציקע פאלק, וואס גייט איצט מער פון שטאט אין דארף, ווי פון דארף אין שטאט.

דאס איז א סטיכישער פראצעס, וואס דארף ביסלאכווייז נארמאליזירן דאס אידישע לעבן.

בענטוויטשעס רעזיגנאציע
דיסקוטירט אין הויז

פעספילד האט קאנטיק געצוואונגען אידישן אטארני דזשענעראל צו רעזיגנירן, לויט מיניסטערס ענטפער אויף אנפראגע — רעגירונג באטראכטט נאך פלאן פון הלואה פאר פאלעסטינער אנטוויקלונגס פלאן, זאגט טאמאס

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

לאנדאן, סעפט. 24 (איטא). — אין לארד פעספילד איז געווען פארארד־נט וואָרטלאך פאר דעם וואס בענטוויטש האט רעזיגנירט פונם פאסטן פון אטאר־ני דזשענעראל אין פאלעסטינע, איז אנטדעקט געווארן נעכטן אין הויז, וועגן דזש. ה. טאמאס, קאלאניאל מיניסטער, האט געענטפערט אויף אן אנפראגע וועגן דעם ענין פון דעם ארבעטער דע־פוטאט דזשאשיא וועדזשוואוד.

מר. טאמאס האט דערקלערט, אז "די איינגארטיקע נאציאנאלע און פאליטי־שע באדינגונגען" אין פאלעסטינע האבן עס נאמאכט פאר זייער שווער אנצו־האלטן מר. בענטוויטשעס באדינונגען, וואס דארף אבער בשום אופן ניט וואָרן קיין שאטן אויף זיין באראָ־טער. דאס מיינט איינגנטלאך, אז לארד פעספילד, דער דאמאלסטריקער קאלאָ־ניאל מיניסטער, האט אים געצוואונגען צו רעזיגנירן.

מר. טאמאס האט ווייטער דער־קלערט, אז די רעגירונג האט מר. בענט־וויטשן צוויי מאל אנגעבאטן העכערע פאסטנס אין גערייכטלאכער קאלאניא־לער דינסט, אבער ער האט זיי ניט גע־וואלט אנגענומען, דערקלערנדיק, אז ער וועט ניט אנגענומען קיין אנדער פאסטן אויסער פאלעסטינע. און די רעגירונג האט קיין אנדער ברירה ניט געהאט, ווי צו לאזן בענטוויטשן גיין אויף א פענסיע.

מר. וועדזשוואוד, צו וועמען דער ענטפער איז אדרעסירט געווארן, איז דא אויפגעשפרונגען, פרעגנדיק, אויב בענטוויטש איז געבעטן געווארן צו רע־זיגנירן דערפאר וואס ער איז א איד. דער ענטפער האט זיך ארויסגעמישט, און מר. טאמאס האט ניט געענטפערט אויף דער דאזיקער פראגע.

פון נאכפעלגענדע אויף וויטשעדיקע אנ־פראגעס וועגן דעם זעלבן ענין פון האר־ווארד ביורי איז קלאר געווארן, אז נ. בענטוויטש האט רעזיגנירט מיט אכט יאר פריער, איידער זיין דינסט האט אים באראנטכטיקט צו א לענבסליינלאכער פענסיע, און מען האט געמוזט דורכ־פירן ספעציעלע רעגולאָרונגען צו באר־רעכטיקן אים צו דער פענסיע.

לאנדאן, סעפט. 24 (איטא). — די הלואה פאר דאס פאלעסטינער אנטווי־קלונגס פלאן, וועלכע איז געווארן גע־נאכפאלגנערן פון גאנדי׳ן איז ניט דער־מאנט געווארן אין דער צוואה פון איר מוטער און זי וועט ניט קריגן קיין חלק פון דער ירושה.

ליידי סלייד האט איבערגעלאזט א פארמענן פון ארום פופציק טויזנט דא־לאר צו אן אנדער טאכטער, מרס. ער־ווארד ווערנאן.

מיס סלייד האט געזאגט, אז זי האט געבעטן, אז איר זאמען זאל ניט דער־מאנט ווערן אין דער צוואה און אז זי געמט אויף די פארעפנטלאכטע צור־אה מיטן נאנצן הארצן. זי האט ניט ווייר־טער דערקלערט, אז זי האט ניט גע־וואלט באנוצן זיך מיט דעם פארבעגנ־וואס איר מוטער האט איבערגעלאזט, ווייל דאס וואלט געווען ניט אין אנ־קלאנג מיט דעם ארט לעבן וואס זי פירט.

——(::)——

ווילן עפענען עסטע־וואנער מינען מיט סטרייק־ברעכער

עסטעוואן, סאק., סעפט. 24. — די מינען איינגטימער האבן זיך פאקטיש אפגעזאגט פון אנגעמען דער רעגירונגס אריינמישונג אויסצולייגן דעם סטרייק און זיי זיינען ניט געקומען לעצטן אוו. צו א קאנפערענץ מיט די סטרייקער, פארריפן פון דעם רעגירונגס פארשטיי־ער, מר. קעמפבעל.

אנשטאט דעם האבן די באלעבאטים טעלעגראפירט צו דער פראווינציעלער און צו דער פערעראלער רעגירונג, פאר־דערנדיק בענוג פאליציאישע פראטעקט־ציע צו עפענען גלייך זייערע מינען מיט סטרייק־ברעכער, ווייל זיי קאנען מער ניט האלטן די מינען געשלאסן.

אפילו טורמע קריגט מען ניט וויפל מען וויל . . .

סט. קעטערינס, אנט., סעפט. 24. — דער איצטיקער קריזיס האט דערגרייכט אזוי ווייט, אז אפילו אויף טורמע איז א דוחק, אז מען קריגט ניט פון דעם וויפל דאס הארץ גלוסט.

דזשאן פעראר־טשוק האט אויס־געבראכן די פענסטער אין זיין ווייבס הויז, כדי מען זאל אים באר־לויזן מיט קענינס קעסט און קווארטיר. ווען דער ריכטער האט ביי אים געפרעגט, וואָס פאר א שטראף ער זאל אים געבן, האט פע־דארטשוק פארגעשלאגן א יאר טור־מע. דער ריכטער איז אבער געווען קארג אין האט מער ווי א חודש אים ניט געגעבן.

— וואָס איז אין חודש? — האט פעראר־טשוק באקלאגט זיך.

— עס ליופט דאך דורך אזוי שנעל.

— אין דאן וועל איך דאך אייך ווידער דארפן טריפן זיין!

די טעגנס האבן ניט געהאלפן,— מער ווי איין חודש האט ער ניט געקראגן.

נאגדים ענגלישע נאכפאל־גערן זאגט זיך אפ פון יידישע

לאנדאן, סעפט. 23. — מיס מאר־לין סלייד, די טאכטער פון אן אנג־לישן אדמיראל, וועלכע איז געווארן נאכפאלגנערן פון גאנדי׳ן איז ניט דער־מאנט געווארן אין דער צוואה פון איר מוטער און זי וועט ניט קריגן קיין חלק פון דער ירושה.

ליידי סלייד האט איבערגעלאזט א פארמענן פון ארום פופציק טויזנט דא־לאר צו אן אנדער טאכטער, מרס. ער־ווארד ווערנאן.

מיס סלייד האט געזאגט, אז זי האט געבעטן, אז איר זאמען זאל ניט דער־מאנט ווערן אין דער צוואה און אז זי געמט אויף די פארעפנטלאכטע צור־אה מיטן נאנצן הארצן. זי האט ניט ווייר־טער דערקלערט, אז זי האט ניט גע־וואלט באנוצן זיך מיט דעם פארבעגנ־וואס איר מוטער האט איבערגעלאזט, ווייל דאס וואלט געווען ניט אין אנ־קלאנג מיט דעם ארט לעבן וואס זי פירט.

——(::)——

ווילן עפענען עסטע־וואנער מינען מיט סטרייק־ברעכער

עסטעוואן, סאק., סעפט. 24. — די מינען איינגטימער האבן זיך פאקטיש אפגעזאגט פון אנגעמען דער רעגירונגס אריינמישונג אויסצולייגן דעם סטרייק און זיי זיינען ניט געקומען לעצטן אוו. צו א קאנפערענץ מיט די סטרייקער, פארריפן פון דעם רעגירונגס פארשטיי־ער, מר. קעמפבעל.

אנשטאט דעם האבן די באלעבאטים טעלעגראפירט צו דער פראווינציעלער און צו דער פערעראלער רעגירונג, פאר־דערנדיק בענוג פאליציאישע פראטעק־ציע צו עפענען גלייך זייערע מינען מיט סטרייק־ברעכער, ווייל זיי קאנען מער ניט האלטן די מינען געשלאסן.

ריכטער האמילטאן ביי די י. מ. ה. א.

"קינדער פראבלעמען אינ׳ם קינ־דער נעריכט", וועט זיין די טעמע פון א לעקציע וואס וועט געהאלטן ווערן פון ריכטער האמילטאן פון "רושוא־ווענייל קאורט". ביי אן אלגעמיינער פארזאמלונג פון די י. מ. ה. א., דינ־סטאג דעם זעקסטן אקטאבער, 8.30 אוונט אין י. מ. ה. א. קלוב צי־מערן.

בענטוויטשעס רעזיגנאציע
דיסקוטירט אין הויז

פעספילד האט קאנטיק געצוואונגען אידישן אטארני דזשענעראל צו רעזיגנירן, לויט מיניסטערס ענטפער אויף אנפראגע — רעגירונג באטראכטט נאך פלאן פון הלואה פאר פאלעסטינער אנטוויקלונגס פלאן, זאגט טאמאס

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

לאנדאן, סעפט. 24 (איטא). — אין לארד פעספילד איז געווען פארארד־נט וואָרטלאך פאר דעם וואס בענטוויטש האט רעזיגנירט פונם פאסטן פון אטאר־ני דזשענעראל אין פאלעסטינע, איז אנטדעקט געווארן נעכטן אין הויז, וועגן דזש. ה. טאמאס, קאלאניאל מיניסטער, האט געענטפערט אויף אן אנפראגע וועגן דעם ענין פון דעם ארבעטער דע־פוטאט דזשאשיא וועדזשוואוד.

מר. טאמאס האט דערקלערט, אז "די איינגארטיקע נאציאנאלע און פאליטי־שע באדינגונגען" אין פאלעסטינע האבן עס נאמאכט פאר זייער שווער אנצו־האלטן מר. בענטוויטשעס באדינונגען, וואס דארף אבער בשום אופן ניט וואָרן קיין שאטן אויף זיין באראָ־טער. דאס מיינט איינגנטלאך, אז לארד פעספילד, דער דאמאלסטריקער קאלאָ־ניאל מיניסטער, האט אים געצוואונגען צו רעזיגנירן.

מר. טאמאס האט ווייטער דער־קלערט, אז די רעגירונג האט מר. בענט־וויטשן צוויי מאל אנגעבאטן העכערע פאסטנס אין גערייכטלאכער קאלאניא־לער דינסט, אבער ער האט זיי ניט גע־וואלט אנגענומען, דערקלערנדיק, אז ער וועט ניט אנגענומען קיין אנדער פאסטן אויסער פאלעסטינע. און די רעגירונג האט קיין אנדער ברירה ניט געהאט, ווי צו לאזן בענטוויטשן גיין אויף א פענסיע.

מר. וועדזשוואוד, צו וועמען דער ענטפער איז אדרעסירט געווארן, איז

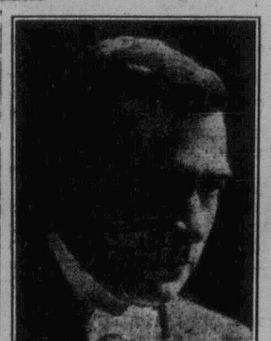

שלמה פרענקל

די טרויעריקע בשורה איז אחער אנגענומען, אז שלמה פרענקל, א גע־וועזענער ווייניפעגער תושב און באר־קאנטער אמעריקאנער ציוניסטישער עסקן און אנראנזיאטאר, איז באנאנ־גען זעלבסטמארד אין זיין אריימער וואוינונג אין בראנקס, ניו־יארק. די הויפט אורזאך פאר דיזן אנגעפיל איז געווען — עקאנאמישע נויט: ער האט לעצטנס צייטנווייז געליטן פאקטיש הונגער.

דער פארשטארבענער איז געווען ארום פופציק יאר אלט, און ער האט איבערגעלאזן, א פרוי און קינדער אין ארץ־ישראל. איינער פון זיינע זין איז דער סעקרעטאר פון דער שטאט תל־אביב.

אין די יארן 1913-1914 האט שלי־מה פרענקל געוואוינט אין ווייניפעג, און ער האט דא געשפילט א באדייטנ־דיקע ראל אין די אידישע געזעלשאפט־לאכע קרייזן בכלל, און אין די. ציר־ניסטישע בפרט. פאר א געוויסער צייט האט ער דא אריינגעגעבן א וועכנט־לאכע צייטונג, מיט א פאר יאר צוריק איז ער דא געווען אויף א באזוך אין ציוניסטיש ארגאניזאטאריש אינטע־רעסן, און ער האט דא געמאכט א היבשן רושם מיט זיינע זייער וואר־מע ציוניסטישע אפילו. אין דער צייט פון דער מלחמה איז ער געווען אויי־נער פון די ערשטע אנצושליסן זיך אין דעם אידישן לעגיאן.

דער פארשטארבענער האט איבער־געלאזן צוויי בריוו. אין איינעם פון זיי, צו דער ציוניסטישער ארגאניזא־ציע, האט ער דערקלערט זיין טראגישע לאגע פאר דיר לעצטע חדשים. ער שרייבט, אז ער פילט זיך ניט געזונט אין איז מיד פון א לעבן וואס האט אים ניט געבראכט קיין שום רעווא־טאטן. אין זיין צווייטן בריוו צו א פריינט, איז דאר הערים, בעט ער אים אז פארקויפן דאס ביסל מעבל וואס ער לאזט איבער, און באצאלן מיט׳ן פעלט צוויי וואיין דירה־געלט וואס ער בלייבט שולדיק און צוויי דאלאר צו א פרעמדן מענשן אין הויז.

שלמה פרענקל

געוועזענער וויניפעגער תושב, ש. פרענקל, באגייט זעלבסטמארד אין ניו יארק צוליב נויט

הינער גנב געפינט אוים, אז גנבה׳שע ביז־נעס איז אויך אין דער ערד

גנבים זוכן, געוויינלאך, צו מאכן א לעבן פון גנבה און, אויב מעגלאך, אפשפארן א דאלאר אויף א רענגערן טאג. אט איז אבער א פארקערטער פאל, וואו פונקט דער כא׳גנב׳טער איז עסקן און ארגאניזאטאר, איז באגאנ־גען זעלבסטמארד אין זיין אריימער וואוינונג אין בראנקס, ניו־יארק. דער פארבליבן דער צופרידענער אין דער גנב טראגט זיך ארום מיט הארצווי־טיק.

עס האט אימיצן פארשמעקט צו גנב׳ענען עופות, איז ער אוועק צו א פארמער אין סט. דזשעמיין און ער האט גע׳גנב׳עט פערציק הינער, אבער אין גרוים אויליגעניש האט ער פארלארן א בייטל מיט 217 דאלאר מזומן געלט.

ווען דער איינגטימער פון דער פא־רעם האט זיך געכאפט, אז עס פעלן אים זיינע הינער האט ער אנגעהויבן נאכצופארשן און נכן א שפור צו דעם גנב און ער האט טאקע געפונען — א בייטל מיט געלט ליינגדיק אויפן דיל אין הינער שטיבל, און ווען ער האט איבערגעציילט די מזומנים האט ער זיך זייער דערפרייט מיטן פיינעם אויסבייט.

דעם גנב איז אבער ניט געווען אזוי פרייליך. אויפן הארצן מחמת פאר 217 דאלאר וואלט ער געקאנט איינ־הנאדלען א סך א גרעסערע מציאה, איז ער געקומען צום פארמער און ער האט געפרעגט צי האט יענער צו פאר־קויפן הינער. געהאפט האט ער נאטיר־לאך צו געפינען זיין פארלארן געלט.

דער פארמער האט אים אריינגעפירט אין הינער שטיבל און ער האט נאכ־געפאלגט וואס דער "קונה" וועט טאן, און ער האט געזעגן יין דער אויפ־קויפער פון עופות זוכט־מיט די אויגן אין יעדן ווינקעלע, אין פארן פאר־מער איז קלאר געווארן, אז דער "קו־נה" איז טאקע דער קרבן.

פופצן מינוט האט ער געזוכט און ער האט ניט געפונען — ניט קיין הי־נער און ניט קיין געלט, און דער פארמער האט אים געלאזט גיין אין טרויער.

——(::)——

ריכטער האמילטאן ביי די י. מ. ה. א.

"קינדער פראבלעמען אינ׳ם קינ־דער נעריכט", וועט זיין די טעמע פון א לעקציע וואס וועט געהאלטן ווערן פון ריכטער האמילטאן פון "רושוא־ווענייל קאורט". ביי אן אלגעמיינער פארזאמלונג פון די י. מ. ה. א., דינ־סטאג דעם זעקסטן אקטאבער, 8.30 אוונט אין י. מ. ה. א. קלוב צי־מערן.

זעקס קינדער אומגעקומען אין שריפה אין העיג, סאסק.

פייער איז אויסגעבראכן ביינאכט אין הויז פון דייטשן פאר־מער, בעת די עלטערן זיינען ניט געווען אין דער היים. — נאך דריי קינדער האבן זיך גערעטעט, שפרינגענדיק פון די פענסטער

תעיג, סאסק., סעפט. 23. — זעקס קינדער, אין עלטער פון 10 חדשים ביז 13 יאר, זיינען אומגעקומען, ווען א שריפה האט פארכיכטעט לעצטן אוונט די פארס־הויז פון דזשאן פ. אונרו, א דייטשער פארמער, ניט ווייט פון דא־נען. דריי עלטערע קינדער פון דער פא־מיליע פון ניין האבן זיך געראטעוועט, שפרינגענדיק פון די פענסטער.

דער פאטער און די מוטער זיינען דעם אונט ניט געווען אין דער היים, — זיי זיינען אוועק צו נאסט צו זייערן א שוועסטערקינד כ׳ס ווייט פון דאנען.

די שריפה האט זיך קאנטיק אנגעפאנ־גען פון אן איבערגעוויצטן אויוון, היב־טער וועלכן עס איז געלעגן טרוקענע האלץ.

דער ערשטער צו באמערקן דעם פיי־ער איז געווען דער עלטערער זון פון דער פאמיליע, דזשאן, 16 יאר. ער האט אן עפן געמאן די ביר מיר פון זיין צימער און האט דערזען די הויז אנגעפילט מיט פלאמען. ער האט געמאכט קולות אויף צוואוועקן די איבעריקע קינדער, און אין אליין געשפרונגען פון פענסטער. נאך צוויי קינדער, טעטערינע און פעטער, זיינען אויך געשפרונגען פון פענסטער, אבער זיי זיינען שוין געווען גאנץ ערנסט צעברענט.

די אינגערע 6 קינדער זיינען אלע אומגעקומען. זיי זיינען געווען: איי־זק, 13; אנא 1, מערי, 6; סאראַ, 5; אבראהם 3½, און קארנבי, 10 חדשים.

דאס קערפערל פונם עופה׳לע איז גע־לעגן אין בעטל. פיר פון די אומגעקומע־נע קינדער זיינען געלעגן אין א בעט, צוגעטוליעט איינס צום צווייטן.

——(::)——

קאנאדער דאלאר הע־כער אויף 1 סענט

ניו־יארק, סעפט. 24. — דער קא־נאדער דאלאר, נאכדעם ווי ער איז גע־פאלן אויף דער הינער בערעזע איינם משך פונם טאג ביז 91 סענט, האט אנגענהויבן דערנאך קומען צו זיך, און האט זיך געשלאסן צו 94 סענט, איין סענט העכער ווי דער פריעריקער טאג.

א טראנספארט פון 490 מיליאן דא־לאר אין קאנאדער גאלד איז אנגעקער מען קיין ניו־יארק, אבער שוין נאכדעם ווי די בערזע איז געשלאסן געווארן, האט זיין אויבער אויף דער ווייניק איבער די פראעצנטן וואס זי מוז צאלן פאר געבארגטן קאפי־טאל.

מעיער דייוידסאן גלויבט, אז די שאפס וועלן פאר א געוויסער צייט מוזן בלייבן געשלאסן.

סי. פי. אר. שאפס וועלן בלייבן געשלאסן

קאלגארי, אלטא., סעפט. 24. — עס איז דא זייער ווייניק האפענונג אז די סי. פי. אר. שאפס זאלן אינגיין צוריק געעפנט ווערן, האט דערקלערט מעיער דייוידסאן, נאכדעם ווי ער האט גע־קראגן א בריוו פון פרעמיער בענעט וועגן דעם ענין. דער פרעמיער האט דערקלערט, אז די סי. פי. אר. האט גע־מוזט שליסן א צאל שאפס, ווייל אירע פארדינסטן זיינען אזוי געפאלן, אז זי האט זייער ווייניק איבער די פראצענטן וואס זי מוז צאלן פאר געבארגטן קאפי־טאל.

מעיער דייוידסאן גלויבט, אז די שאפס וועלן פאר א געוויסער צייט מוזן בלייבן געשלאסן.

ארבעט אויף נייער אוניווערסיטעט געביידע אָפגעלייגט

דאמיניאן רעגירונג זאגט זיך אפ פון איינשליסן סייענס געביידע אין רעליף פראגראם

די ארבעט אויף דער נייער סיי־ענס געביידע פון מאניטאבא אוניווער־סיטעט איז נעכטן בייטאג אפגע־שטעלט געווארן, דערפאר וואס די דאמיניאן רעגירונג האט זיך אפגעזאגט צו העלפן אין דער קאנסטרוקציע פון דער געביידע אלס ארבעטסלאזיקייט רעליף פראגראם.

אזוי־ווי זיי צוויי הונדערט און דריי־סיק ארבעטער, וועלכע האבן שוין גע־גראבן דעם פונדאמענט, זיינען ארויס־געווארפן פון דער ארבעט.

האב. וו. ר. קלאב, מיניסטער פון געזעלשאפטלאכער ארבעט האט גע־נעבן א באפעל צו אפשטעלן די אר־בעט, נאכדעם ווי האב. ט. ג. מוירפי, אינגער מיניסטער, האט אפגעזאגט די הילף פון דער דאמיניאן רעגירונג.

בקשות וואס זיינען טעלעגראפירט געווארן צו האב. גידעאן ד. ראבערט־סאן, ארבעטס מיניסטער און דירעק־טאר פאר ארבעטסלאזיקייטס הילף פאר ארבעטסלאזע, ווייל זיי וואלטן געהאט ארבעט אין די גרענעצן פון שטאט.

נאכדעם ווי האב. ט. ג. מוירפי האט נעכטן אפגעהאלטן א קאנפע־רענץ מיט האב. וו. ר. קלאב, האט דער ערשטער געזאגט, אז עס טוט אים לייד, וואס ער קאן ניט ענדערן פענאטאר ראבערטסאן׳ס באשלוס קענן דער סייענס געביידע, און דער־פאר קאן ער ניט אוטאריזירן די פאר־זעצונג פון דער ארבעט.

די טעלעגראמע פון דער צוריקווייר־זונג פון סענאטאר ראבערטסאן איז געווען אין ענטפער אויף א טעלעגרא־ם, וואס מה. קלאב האט צו אים געשיקט בעטנדיק אים ער זאל ווידער באטראכטן דעם פראיעקט פון דער סייענס געביידע.

ארבעטסלאזע.

דער ארבעטס מיניסטער האט לעצ־טען שבת דערקלערט אז ער האט געהאט א שמועס מיט פארשיידענע חושבים פון מאניטאבא און, אז ער האט ניט געפונען קיין סימפאטיע פאר דעם פראיעקט פון דער סייענס גע־ביידע, ווייל עס וואלט ניט געווען קיין גרויסע פארלייכטערונג פאר די אר־בעטסלאזע און עס וואלט ניט געדיינט אין דער בעסטע אינטערעסן פון דער וויניפעגער באפעלקערונג ווייל דער אר־ביטערסטעט ווערט געבויט מיילן ווייט פון שטאט.

סענאטאר ראבערטסאן האט גע־זאגט, אז אויב עס וואלטן געמאכט געווארן אויסבעסערונגען און אויס־בריי־טערונגען אין וויניפעגער סקול וועלכע זיינען איבערפילט, וואלט עס געווען פון גרעסערן בענעפיט צו די ארבעטסלאזע, ווייל זיי וואלטן געהאט ארבעט אין די גרענעצן פון שטאט.

טאקיא, סעפט. 24. — דאס אויסערן מיניסטעריום אנאסירט, אז יאפאנעזיי־שע טרופן אין דרום מאנדזשוריע ווערן צוריקגעצויגן פון די אקופירטע געביטן, אויסער דעם איינבאן געביט, וועלכער פארבלייבט אקופירט.

די אקופאציע, ווערט געמאלדן, איז שטארק איבערטריבן געווארן, און זי איז באמת איצט ווי כמעט באשרייבן אויף דעם איינבאן געביט. אויסער עטלאכע פונקטן ווי קירין, טשאנגטשון און מוקדען, פון די אנדערע פונקטן זיי־נען די יאפאנעזישע טרופן צוריקגערופן געווארן.

דער יאפאנעזישער גענעראל־קאנסול אין כארבין האט אפגעלייקנט דעם באר־ריכט, אז ער זאל האבן געפארערט א יאפאנעזישן נארזיזאן צו באשיצן די לעבנס און איינגטום פון די יאפאנעזער אין שטאט.

— דריי חדשים האב איך ארומגע־רייזט, טויזנטער מיילן "איבערגע־שפאנט", איבער יבשה און ים, מיט אויזנבאן און שיף, דורך פארשיידענע לענדער און נעגנגן — אבער אומעטום געטראפן די מענשלאכע נויט און זארג: וואס בריינגט אונז דער מארגנריקער טאג? — אט אזוי האט דערקלערט י. פעסטריו, וועלכער האט זיך נאר־וואס צוריקגעקערט פונם צווייטן קאנגרעס און פון א רייזע איבער אריך ישראל. איז א ספעציעלן אינטערווייו פאר "דאס אידישע וואָרט".

— שוין דרייצן יאר נאך דער וועלט מלחמה, און די וואונדן פון פאר־הילט. ביים קלענסטן ריר — טריפט בלוט, פייניקן, ווייטיקן — דער עקאנא־מישער קריזיס שפרייזט ארום איבער דער גאנצער וועלט, שאפט פאניק און מורא — די וועלט צאלט קריג־רעפא־ראציעס . . .

— נעטריבן פון נויט, און שרעק פון חורבן, לערנען פעלקער די תורה פון מענשלאכער אכזריות פון איינעם פארן אנדערן — די תורה אין אבער אזא נייע, אזא אומענווייזלאכע, און מען קערט זיך פון איר אפ. אויף צו להכעיס די איינענע אינטערעסן רינגלט מען זיך ארום מיט צוימען מיט מיט וועגנס. מען רופט זיי שוץ־טאריפן . . . די שוץ איז אבער קיין שוץ ניט, מען שפארט זיך אן אויף א קנה רצוץ . . .

— איר שמועס מיטן פראנצויז, מיטן שווייצער, מיטן איטאליענער, מיטן דייטש — אלע זיינען מקנא אמעריקע, איר גרויסער טאריף־חכמה, און זיינען פשוט אנטוישט, ווען איר דערציילט זיי, ווי די "באשיצטע" אמעריקאנער שפאנען אין דער "ברעד־ליין". . .

***

— און אונזערע אייגענע, אהינו בני ישראל?

— אומעטום בענענגסטן זיי, זייערע געזיכטס־צוגן עטוואס געענדערט. צור־ר. אפסנריו, וועלכער האט זיך נאר־וואס קלימאטיזירט — אבער דער טרויער אין זיי־ערע אויגן דער אלטער, בלויז מער פאר־טיפט . . .

— צו די אלטע פארזארגטע אידישע פנימ׳ער פון רוסלאנד, פוילן און רו־מעניע זיינען איצט צוגעקומען אונזע־רע "דייטשן". די איינגעזאמטע "דייר־טשישקייט", עכטע אייראפ׳יאישע קול־טור זיינען קיין הילף ניט. לחיפוך, די געפאלנקייט איז נרעסער.

— אזוי איז מיטן עלטערן און מיר־טאלן דור — די יונגווארג וויל זיך ניט אנטערגעבן, איר ניט אויסגענוצטע יוגנט־ענערגיע העלפט איר עטוואס

(שלוס אויף לעצטער זייט)

הינט מיטינג פון פרויען פון תלמוד־תורה

דער פרויען קולטור פארבאנד פון תלמוד תורה בעט אונז צו מעלדן, אז זיי וועלן אפהאלטן א וויכטיקע פאר־זאמלונג הייטן אוונט אין תלמוד תורה זאל אז, אז עס איז ווינשענסווערט אז אלע מיטגלידערנס זאלן אנוועזנד זיין.

י. העסטרין בריינגט אויס א טרויעריקן גרוס פון אידישן און אלגעמיינעם לעבן אין איראפע

אומעטום געפינט ער בילדער פון עלנד, נויט און מורא פאר דעם מארגנדיקן טאג. — בלויז אין ארץ ישראל געפינט ער א ליכטיקן שטראל אינם אידישן לעבן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

בערלין, סעפט. 24 (איטא). — אור־ס׳ערגעוויינלאך הויכע שטראפן זיינען אויסגעוויילט געווארן צו דיי נאצים, וועלכע דער געריכט האט געפונען שול־דיק אין אטאקירן אידן די צווייטע נאכט פון ראש־השנה, בעת די ראיאמן אין קורפירשטנדאם געגנגן.

12 פון זיי זיינען פאראורטיילט גע־ווארן צו איין יאר געפענגניש יעדער; 8 צו איין יאר מיט 3 חדשים; 2 צו 17 חדשים; איינער צו 21 חדשים, און נאך 4 צו 9 חדשים יעדערער.

זייער ווייניק פון די אנגעקלאגטע זיינען באפריים געווארן צוליב מאנגל אין באווייזן קענן זיי. דער פרעזידענט פונם גערעכט האט באזירט די שווערע אורטיילן אויף דער קלאגע פון שטערן די עפנטלאכע רואיקייט און קאנספיר־אציע קעגן אן אנערקענטער רעליגיע.

די היטלעריסטישע פירער, גראף העלדארף און היטלעריסטישער טרופן קאמאנדיר ערנסט, וועלן פראבעירט ווערן באזונדער, דעם קומענדיקן פרייי־טאג. ביז איצט זיינען זיי אויפגעטראגן אין אן ערינטער בלויז בלאט אלס עד

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

שטעקן-אנטיסעמיטיזם און אנטי-אידישע עקאָנאָמישע פּאָליטיק אין רומעניע

(פּפעג, פאר ד״, א. וו. דורך ״איטא״)
פון א. בוקאָוויצער

דער כראָניישער שטעקן־אנטיסעמיטיזם — וואָס זאָגט די עפנטלאכקייט צו דעם? — אנטיסעמיטישער דעפּזטאט פאַרשט עקאָנאָמישע מצב פון אידן. — אידישע באַאמטע אפּגעזאָגט פון דינסט. — אינטערעסאַנטע געשיכטע פון א טרויעריקער פאַראַרדענונג קעגן אכציק אידישע משפחות

דער שטעקן־אנטיסעמיטיזם אין רומעניע, האָט נאָך לאַנג נים אויפגעהערט. די אנטיסעמיטישע באַלידיקונגען אין כוראַנאַישע אנפאַלן געמען נאָך אלץ נים קיין סוף. דער מנין אנטיסעמיטישע דעפּזטאטן, מיט זייער שוואַרצן רבי׳ן, פּראָפעסאָר קוזאַ בראַש, זאַרנו שיין דערפאַר, אז דער ברוטאַלער אנטיסעמיטיזם זאָל נים אָפּאַ פון טאָגאָרדענונג. אין עס פאַרגייט אויך איצט, כמעט נים דער טאָג, אז מען זאָל נים אנפאַלן אויף אידן אין מיטן נאַס, אדער אין די פאַרנדע צונג, אז מען זאָל נים שפּייען קיין אידן אין פנים אריין, גלאַט אזוי פון פאַרענינגן ווענן...

אין די מאַכט? זי רירט נים קיין פינגער אין קאַלטן וואַסער, אזש צו מאַכן א סוף צו דעם דאָזיקן, אזוי צו זאָגן, כראָנישן שטעקן־אנטיסעמיטיזם.

דאָס טרויעריקסטע פון דער דאָזיקער מאַנטער דערשיינונג איז דער פאַקט, וואָס דער אזוי גרויסער בראַמעטער פון דער עפנטלאכער מיינונג, די רייניש פרעסע (מיט קלייניע אויסנאַמען) מעג פאַרשטייט זיך) האָט אויך אזוי מאַכט איר מויל, — אין שווייגן צו אלע קוויסטישע שטיק, גלייך דאָס אריינוואַרפן עטלאַכע אידן פון פאַרנדע צונג, אדער דאָס ריינען אידישע בערן אין פיאות, וואָלט געווען א זעלבסט־פאַרשטענדלאַכע און נאַטירלאַכע דערשיינונג, וועגן וואָס לוינט נים מער זיך אפּצושעלן אין ״באַאמטראַגן״ דיעפנטלאַכקייט.

ווי נעזאָגט, שווייגט אויך די מאַכט זיך איין אויף אלע לשונות, נים זי נעמט אַ מיטלען, קעגן דעם שטעקן־אנטיסעמיטיזם, נים זי וויזט אריין דעם ערנסטן ווילן, אים אויסצוראָטן, אדרבא, די רעגירונג פון פּראָפעסאָר, מיט פרעמיער־מיניסטער מכבודו ובעצמו, האָט פאַר דער קורצער צייט פון איר שטיין ביי דער מאַכט, שוין, נים איינמאָל, אַרויסגעוויזן נאָך באַזונדערע סימפּאַטיעס, פאַר דעם פאַרבינסענעם שונא ישראל, פּראָפעסאָר קוזאַ. און זיינע לייט. די דאָזיקע סימפּאַטיעס מצד דער רעגירונג פאַר דעם אפּיציעלן אנטישמיטיזם, האָבן געפונען זייער אויסדרוק נים בלויז אין אויסצייכענונגען און אין אקאַדעמישע שבחים אויף דעם חשבון פון פּראָפעסאָר קוזאַ און זיינע אנהענגער, נאָר מאַקע אין פּראַקטישע מעשים.

אזוי צו לשמל, האָט די רעגירונג פון פּראָפעסאָר יאַראַ געפונען פאַר נים, צו שיקן נים קיין אנדערן, ווי דעם עקספּאַנענט פון שטעקן אנטיסעמיטיזם אין רומעניע. דעם באַוואוסטן ציל פון דער דאָזיקער דעפּוטאַציע איז געווען אויך אין דער אנטישמיטישער דעפּוטאַציע פון דער אמעריקאַנער אינטערעסן אין בוקאָוויניע. די דאָזיקע דעפּוטאַציע האָט נאָך פון דער צייט, ווען זיי האָבן זיך געפונען אונטער דער אמעריקאַנער אינטערעסן אין בוקאָוויניע, אין צו זאָגן, כראָנישן שטעקן־אנטיסעמיטיזם.

דאָס טרויעריקסטע פון דער דאָזיקער מאַנטער דערשיינונג איז דער פאַקט, וואָס דער אזוי גרויסער בראַמעטער פון דער עפנטלאכער מיינונג, די רייניש פרעסע (מיט קלייניע אויסנאַמען) מעג פאַרשטייט זיך) האָט אויך אזוי מאַכט איר מויל, — אין שווייגט צו אלע קוויסטישע שטיק, גלייך דאָס אריינוואַרפן עטלאַכע אידן פון פאַרנדע צונג, אדער דאָס ריינען אידישע בערן אין פיאות, וואָלט געווען א זעלבסט־פאַרשטענדלאַכע און נאַטירלאַכע דערשיינונג, וועגן וואָס לוינט נים מער זיך אפּצושעלן אין ״באַאמטראַגן״ די עפנטלאַכקייט.

ווי נעזאָגט, שווייגט אויך די מאַכט זיך אויס אויף אלע לשונות, נים זי נעמט אַ מיטלען, קעגן דעם שטעקן־אנטיסעמיטיזם, נים זי וויזט אריין דעם ערנסטן ווילן, אים אויסצוראָטן, אדרבא, די רעגירונג פון פּראָפעסאָר, נאָר אלץ נים קיין סוף, דער מנין אנטיסעמיטישע דעפּוטאַטן, מיט זייער שוואַרצן רבי׳ן, פּראָפעסאָר קוזאַ בראַש, זאַרנו שיין דערפאַר, אז דער ברוטאַלער אנטיסעמיטיזם זאָל נים אָפּאַ פון טאָגאָרדענונג. אין עס פאַרגייט אויך אין אַקאַדעמישע שבחים אויף דעם חשבון פון פּראָפעסאָר קוזאַ און זיינע אנהענגער, נאָר מאַקע אין פּראַקטישע מעשים.

אזוי לשמל, האָט די רעגירונג פון פּראָפעסאָר יאַראַ געפונען פאַר נים, אַ שיקן נים קיין אנדערן, ווי דעם עקספּאַנענט פון שטעקן אנטיסעמיטיזם אין רומעניע. דעם באַוואוסטן ציל פון דער דאָזיקער דעפּוטאַציע האָט נים נאָר דער טאָג, אז מען זאָל נים אנפאַלן אויף אידן אין מיטן נאַס, אדער אין די פאַרנדע צונג, אז מען זאָל נים שפּייען קיין אידן אין פנים אריין, גלאַט אזוי פון פאַרענינגן ווענן...

אין די מאַכט? זי רירט נים קיין פינגער אין קאַלטן וואַסער, אזש צו מאַכן א סוף צו דעם דאָזיקן, אזוי צו זאָגן, כראָנישן שטעקן־אנטיסעמיטיזם.

דאָס טרויעריקסטע פון דער דאָזיקער מאַנטער דערשיינונג איז דער פאַקט, וואָס דער אזוי גרויסער בראַמעטער פון דער עפנטלאַכער מיינונג, די רייניש פרעסע (מיט קלייניע אויסנאַמען) מעג פאַרשטייט זיך) האָט אויך אזוי מאַכט איר מויל, — אין שווייגט צו אלע קוויסטישע שטיק, גלייך דאָס אריינוואַרפן עטלאַכע אידן פון פאַרנדע צונג, אדער דאָס ריינען אידישע בערן אין פיאות, וואָלט געווען א זעלבסט־פאַרשטענדלאַכע און נאַטירלאַכע דערשיינונג, וועגן וואָס לוינט נים מער זיך אפּצושעלן אין ״באַאמטראַגן״ די עפנטלאַכקייט.

ווי נעזאָגט, שווייגט אויך די מאַכט זיך אויס אויף אלע לשונות, נים זי נעמט אַ מיטלען, קעגן דעם שטעקן־אנטיסעמיטיזם, נים זי וויזט אריין דעם ערנסטן ווילן, אים אויסצוראָטן, אדרבא, די רעגירונג פון פּראָפעסאָר, נאָר אלץ נים קיין סוף. דער מנין אנטיסעמיטישע דעפּוטאַטן, מיט זייער שוואַרצן רבי׳ן, פּראָפעסאָר קוזאַ בראַש, זאַרנו שיין דערפאַר, אז דער ברוטאַלער אנטיסעמיטיזם זאָל נים אָפּאַ פון טאָגאָרדענונג. אין עס פאַרגייט אויך אין אַקאַדעמישע שבחים אויף דעם חשבון פון פּראָפעסאָר קוזאַ און זיינע אנהענגער, נאָר מאַקע אין פּראַקטישע מעשים.

אזוי לשמל, האָט די רעגירונג פון פּראָפעסאָר יאַראַ געפונען פאַר נים, אַ שיקן נים קיין אנדערן, ווי דעם עקספּאַנענט פון שטעקן אנטיסעמיטיזם אין רומעניע. דעם באַוואוסטן ציל פון דער דאָזיקער דעפּוטאַציע האָט נים נאָר דער טאָג, אז מען זאָל נים אנפאַלן אויף אידן אין מיטן נאַס, אדער אין די פאַרנדע צונג, אז מען זאָל נים שפּייען קיין אידן אין פנים אריין, גלאַט אזוי פון פאַרענינגן ווענן...

אין די מאַכט? זי רירט נים קיין פינגער אין קאַלטן וואַסער, אזש צו מאַכן א סוף צו דעם דאָזיקן, אזוי צו זאָגן, כראָנישן שטעקן־אנטיסעמיטיזם.

דאָס טרויעריקסטע פון דער דאָזיקער מאַנטער דערשיינונג איז דער פאַקט, וואָס דער אזוי גרויסער בראַמעטער פון דער עפנטלאַכער מיינונג, די רייניש פרעסע (מיט קלייניע אויסנאַמען) מעג פאַרשטייט זיך) האָט אויך אזוי מאַכט איר מויל, — אין שווייגט צו אלע קוויסטישע שטיק, גלייך דאָס אריינוואַרפן עטלאַכע אידן פון פאַרנדע צונג, אדער דאָס ריינען אידישע בערן אין פיאות, וואָלט געווען א זעלבסט־פאַרשטענדלאַכע און נאַטירלאַכע דערשיינונג, וועגן וואָס לוינט נים מער זיך אפּצושעלן אין ״באַאמטראַגן״ די עפנטלאַכקייט.

דער 9טער אוגוסט ת״ו, דער טאָג, ווען ס׳אין דורכגעפאַלן אין דייטשלאַנד דער פעלעכיצעס פאַר׳ן פאַנצדערלאַן דעם פּרייסישן לאַנדסטאָג, אין געווען א דעציידירנדער פאַר׳ן ווייטערדיקן דאָזיקן, אים אויסצוראָטן, אדרבא, די רעגירונג פון דער אייראָפּעאישער שער אינטערנאַציאָנאַלער פּאַליטיק, עס האָט זיך נים געהאַלטן בלויז אין שטיטש פאַר׳ן טאָג שעהן, נאָר אַנגעגעבן זיין אין אַ אייגענעם עגין, וואָס האָט באַרירט נאָר א געווישן טייל פון דעם דייטשן ריך: די הויפּט רעגירונג פון ווילהעלם־שטראַסע האָט זיך געפונען אויף וואַנשאַר: די נייע שלום פּאַליטיק פון מיט דער אמאַליקער עטיקעט שוואַנס, וואָס דער דייטשער קאַנצלער ברוינינג האָט איצט אנגענומען מיט דער הילף פון זיין אויסערן מיניסטער, דר. קורטיוס, איז געווען אין געפאַר. ווען די עסטרעטע פּאַרטייען, די היטלעריליים און טאַפּאַן־בלוט פאַרגאַנג, ווערן אויף זיי זאַמלט נאָנצע פּופּציק פּראָצענט פון די שטימע אנגעבער, אנשטאַט די 37 פּראָצענט, וואָס זיי האָבן זיך געהאַט אין דער לעצטער אַנטלעכער אַנקאָמען, וואָלט די דייטשע רעפּובליק אריינגעטראָגן אין א נייעם פעריאָד פון איר אנטוויקלונג, — אין א. פעריאָד פון מאַכט און אינערלאַכער אנארכיע, — אין דייטשער אייראָפּעאישע מאַכטן וואָלטען נעווישן מיט באַזונדערע. הארטע און אומ׳רחמנות׳דיקע מיטלען גע־דאַרפט רעאַגירן אויף די נייע קורסן אין דער בערלינער פּאַליטיק.

ווייל אנומלט, און א זייער ריכטיק דייטש ווערטל באַהויפּטעט: ״ווער עס הערשט איבער פריידן, הערשט איינצייטיק איבער׳ן אַנצן ריך״. דער דאָזיקער לאַנד־טשאַ שפּילט אינ׳ם פּאַליטישן זין נאָר א גרויסע ראָל און דר אריינמאַציע פון זיין לאָקאַלער רע־גירונג איבער אויס א גרויסן אינפלוס אויף נעראַנקען נאָנצ פון די מלוכה־ליים, ווען נעפינען אין די מלוכה־רודער. דאָס נעמט זיך דערפון, וואָס פריידן אליין שטעלט מיט זיך פאַר מער ווי א הלעפט פון דער נאָנצער דייטשער טעריטאָריע אין דריי פינפ־טעל פון דער דייטשער באַפעלקערונג זיינען דאָרט באַזעסן. עס גייען אריין אין איר: די ריין־פּראָווינצן, דאָס רור־נעביט, שלעזיע, א טייל פון דער סאַקסער אינדוסטריע, פריזן מיט בערלין אלס הויפּט־שטאָט און די גרויסע ערד־איינגעטימער פון די מזרח ביי מערב תחומים.

אין מערערע יאָרן געפינען זיך אויף שפּיץ פון דער פריידישער רעגירונג פאַרשטייער פון די סאָציאַליסטן און פון׳ם קאַטאָליזשן צענטער, איבער־הויפּט האָט זיך צוויישן זיי אויסגעגעבן בענט מיט זיין געווונען פּאַליטישן חוש אויף־זיין בקיאות אין די אקאַעדע דייטשע מלוכה־ליים, ה׳ אטא ברונינג. א פאַרבינדונגער אנגעגעבן פון היטלערס רעגירונג, זיך אויפגעלעגט אויף דער רעגירונג באַנונגס־ווייז, אין דער מאַכט, צו וואָס קאָן מען דער־פירן אזא מין פּראָפאַנאַנדע און ווי אזוי עס וועט אויסזען די ״אביעקט־ווע״ אויספאַרשונג פון דעם פאַרביסע־נעם אידיפייטס בנוגע אונז אידן אין זיך לויטב אויסצוטאָן.

עס מוז דאָ ווערן אונטערגעשטראָכן, אז עס איז דאָס ערשטע מאָל אין דער געשיכטע פון דער נייער רומעניע, אז א רעגירונג, שיקט אויסגעזונדענע אנטיסעמיט אין איינעם פון די פאַר־ביסענסטע אידנפיינט אין אפּיציעלע מיסיע. אויסצופאַרשן די לאַגע פון דער אידישער אין נים אידישער באַפעל־קערונג פון שטאָט אין דאָרף.

וואָס איז דאָ דער חידוש, ווען די באַריכטן וועלן זיין געוועדענט קעגן אונז, אידן, אין וואָס איז זיך דאָ צו וואָרן אין דער דאָזיקער מיסיע, אין דער אויסגעזונדענער אנטיסעמיטישער אויפגעלעגטקייט, אין דער אויפגעלעגטקייט פון דער רעגירונג, אין דער אויפגעלעגטקייט פון דער אמעריקאַנער אינטערעסן אין בוקאָוויניע, אין דער אויפגעלעגטקייט פון דער אמעריקאַנער אינטערעסן אין אלגעמיינער אין בערקערעניש. זיי זיינען געווען מער ווי זיכער, אז ביי נייע וואָלן צו א נייעם לאַנדטאָג וועלן זיי אַן שום סאַק אָפּאַראָנען א נצחון אין אריינגעטען דאָס פּרייסישע לאַנד — אין דערמיט

(*) באַמערקונג פון דער. — די קאַ־רעספּאָנדענץ פון אַן אַנדער אויסגע־שיקט געוואָרן פון אייראָפּע מיט צוויי וואָכן צוריק.

ערב וויכטיקע געשעענישן אין אייראָפּע׳)

(פון אונזער ספּע. קאָרעספּאָנדענט)
פון ב. ירושלמי

דער 9טער אוגוסט ת״ו, דער טאָג, ווען ס׳אין געווען א סימן לטובה וואָס דאָס גאַנצע רייך — צו זיך אין דער הענט אריין.

דער מאַעוואָר, ווי געזאָגט, אין נים געלונגען. דאָס בריטיע פאָלק, אנגע־שראָקן דורכן, ביטערן קאַקאַמישן מצב, האָט מורא געהאַט אין דער ע־צידערנדער מינוט, צו אנגעבן זיין שטימע פאַר׳ן דייטשן נאַציאָנאַלן בלויז אין אַ איינצלנעם עגין, וואָס האָט באַ־רירט נאָר א געווישן טייל פון דעם דייטשן ריך: די הויפּט רעגירונג פון ווילהעלם־שטראַסע האָט זיך געפונען אויף וואַנשאַר: די נייע שלום פּאַלי־טיק מיט די אמאַליקע שוואַנס, וואָס דער דייטשער קאַנצלער ברוינינג האָט איצט אנגענומען מיט דער הילף פון זיין אויסערן מיניסטער, דר. קורטיוס, איז געווען אין געפאַר. ווען די עסט־טרעטע פּאַרטייען, די היטלעריליים און טאַפּאַן־בלוט, וואָלטן געגאַנ־זאַמלט נאָנצע פּופּציק פּראָצענט פון די שטימע אנגעבער, אנשטאַט די 37 פּראָצענט, וואָס זיי האָבן זיך געהאַט אין דער לעצטער אַנקאָמען, וואָלט די דייטשע רעפּובליק אריינגעטראָגן אין א נייעם פעריאָד פון איר אנטוויק־לונג, — אין א. פעריאָד פון כאַאָס און אינערלאַכער אנארכיע, — אין דייטשער אייראָפּעאישע מאַכטן וואָל־טען געווישן מיט באַזונדערע. הארטע און אומ׳רחמנות׳דיקע מיטלען גע־דאַרפט רעאַגירן אויף די נייע קורסן אין דער בערלינער פּאַליטיק.

ווייל אנומלט, און א זייער ריכטיק דייטש ווערטל באַהויפּטעט: ״ווער עס הערשט איבער פריידן, הערשט איינצייטיק איבער׳ן אַנצן ריך״. דער דאָזיקער לאַנד־טשאַ שפּילט אינ׳ם פּאַליטישן זין נאָר א גרויסע ראָל און דר אריינמאַציע פון זיין לאָקאַלער רע־גירונג איבער אויס א גרויסן אינפלוס אויף נעראַנקען נאָנצ פון די מלוכה־ליים. ווען נעפינען אין די מלוכה־רודער. דאָס נעמט זיך דערפון, וואָס פריידן אליין שטעלט מיט זיך פאַר מער ווי א הלעפט פון דער נאָנצער דייטשער טעריטאָריע אין דריי פינפ־טעל פון דער דייטשער באַפעלקערונג זיינען דאָרט באַזעסן. עס גייען אריין אין איר: די ריין־פּראָווינצן, דאָס רור־נעביט, שלעזיע, א טייל פון דער סאַקסער אינדוסטריע, פריזן מיט בערלין אלס הויפּט־שטאָט און די גרויסע ערד־איינגעטימער פון די מזרח ביי מערב תחומים.

אין מערערע יאָרן געפינען זיך אויף שפּיץ פון דער פריידישער רעגירונג פאַרשטייער פון די סאָציאַליסטן און פון׳ם קאַטאָליזשן צענטער, איבער־הויפּט האָט זיך צוויישן זיי אויסגעגעבן בענט מיט זיין געווונען פּאַליטישן חוש און־זיין בקיאות אין די אקאַעדע דייטשע מלוכה־ליים, ה׳ אטא ברוינ. א פאַרבינדונגער אנגעגעבן פון הי־טלערס רעגירונג, זיך אויפגעלעגט אויף דער רעגירונג באַנונגס־ווייז, אין דער מאַכט, צו וואָס קאָן מען דער־פירן אזא מין פּראָפאַנאַנדע און ווי אזוי עס וועט אויסזען די ״אביעקט־ווע״ אויספאַרשונג פון דעם פאַרביסע־נעם אידיפייטס בנוגע אונז אידן אין זיך לויטב אויסצוטאָן.

עס מוז דאָ ווערן אונטערגעשטראָכן, אז עס איז דאָס ערשטע מאָל אין דער געשיכטע פון דער נייער רומעניע, אז א רעגירונג, שיקט אויסגעזונדענע אנטיסעמיט אין איינעם פון די פאַר־ביסענסטע אידנפיינט אין אפּיציעלע מיסיע, אויסצופאַרשן די לאַגע פון דער אידישער אין נים אידישער באַפעל־קערונג פון שטאָט אין דאָרף.

וואָס איז דאָ דער חידוש, ווען די באַריכטן וועלן זיין געוועדענט קעגן אונז, אידן, אין וואָס איז זיך דאָ צו וואָרן אין דער דאָזיקער מיסיע, אין דער אויסגעזונדענער אנטיסעמיטישער אויפגעלעגטקייט, אין דער אויפגעלעגטקייט פון דער רעגירונג, אין דער אויפגעלעגטקייט פון דער אמעריקאַנער אינטערעסן אין בוקאָוויניע, אין דער אויפגעלעגטקייט פון דער אמעריקאַנער אינטערעסן אין אלגעמיינער אין בערקערעניש. זיי זיינען געווען מער ווי זיכער, אז ביי נייע וואָלן צו א נייעם לאַנדטאָג וועלן זיי אַן שום סאַק אָפּאַראָנען א נצחון אין אריינגעטען דאָס פּרייסישע לאַנד — אין דערמיט

דאָס גאַנצע רייך — צו זיך אין דער הענט אריין.

דער מאַעוואָר, ווי געזאָגט, אין נים געלונגען. דאָס בריטיע פאָלק, אנגע־שראָקן דורכן, ביטערן קאַקאַמישן מצב, האָט מורא געהאַט אין דער ע־צידערנדער מינוט, צו אנגעבן זיין שטימע פאַר׳ן דייטשן נאַציאָנאַלן בלויז אין אַ איינצלנעם עגין, וואָס האָט באַ־רירט נאָר א געווישן טייל פון דעם דייטשן ריך: די הויפּט רעגירונג פון ווילהעלם־שטראַסע האָט זיך געפונען אויף וואַנשאַר: די נייע שלום פּאַלי־טיק מיט די אמאַליקע שוואַנס, וואָס דער דייטשער קאַנצלער ברוינינג האָט איצט אנגענומען מיט דער הילף פון זיין אויסערן מיניסטער, דר. קורטיוס, איז געווען אין געפאַר. ווען די עסט־טרעטע פּאַרטייען, די היטלעריליים און טאַפּאַן־בלוט, וואָלטן געגאַנ־זאַמלט נאָנצע פּופּציק פּראָצענט פון די שטימע אנגעבער, אנשטאַט די 37 פּראָצענט, וואָס זיי האָבן זיך געהאַט אין דער לעצטער אַנקאָמען, וואָלט די דייטשע רעפּובליק אריינגעטראָגן אין א נייעם פעריאָד פון איר אנטוויק־לונג, — אין א. פעריאָד פון כאַאָס און אינערלאַכער אנארכיע, — אין דייטשער אייראָפּעאישע מאַכטן וואָל־טען געווישן מיט באַזונדערע. הארטע און אומ׳רחמנות׳דיקע מיטלען גע־דאַרפט רעאַגירן אויף די נייע קורסן אין דער בערלינער פּאַליטיק.

ווייל אנומלט, און א זייער ריכטיק דייטש ווערטל באַהויפּטעט: ״ווער עס הערשט איבער פריידן, הערשט איינצייטיק איבער׳ן אַנצן ריך״. דער דאָזיקער לאַנד־טשאַ שפּילט אינ׳ם פּאַליטישן זין נאָר א גרויסע ראָל און דר אריינמאַציע פון זיין לאָקאַלער רע־גירונג איבער אויס א גרויסן אינפלוס אויף נעראַנקען נאָנצ פון די מלוכה־ליים. ווען נעפינען אין די מלוכה־רודער. דאָס נעמט זיך דערפון, וואָס פריידן אליין שטעלט מיט זיך פאַר מער ווי א הלעפט פון דער נאָנצער דייטשער טעריטאָריע אין דריי פינפ־טעל פון דער דייטשער באַפעלקערונג זיינען דאָרט באַזעסן. עס גייען אריין אין איר: די ריין־פּראָווינצן, דאָס רור־נעביט, שלעזיע, א טייל פון דער סאַקסער אינדוסטריע, פריזן מיט בערלין אלס הויפּט־שטאָט און די גרויסע ערד־איינגעטימער פון די מזרח ביי מערב תחומים.

אין מערערע יאָרן געפינען זיך אויף שפּיץ פון דער פריידישער רעגירונג פאַרשטייער פון די סאָציאַליסטן און פון׳ם קאַטאָליזשן צענטער, איבער־הויפּט האָט זיך צוויישן זיי אויסגעגעבן בענט מיט זיין געווונען פּאַליטישן חוש און־זיין בקיאות אין די אקאַעדע דייטשע מלוכה־ליים, ה׳ אטא ברוינ. א פאַרבינדונגער אנגעגעבן פון הי־טלערס רעגירונג, זיך אויפגעלעגט אויף דער רעגירונג באַנונגס־ווייז, אין דער מאַכט, צו וואָס קאָן מען דער־פירן אזא מין פּראָפאַנאַנדע און ווי אזוי עס וועט אויסזען די ״אביעקט־ווע״ אויספאַרשונג פון דעם פאַרביסע־נעם אידיפייטס בנוגע אונז אידן אין זיך לויטב אויסצוטאָן.

מ׳האָט אנגעקלאַפּט אין טיר:

— קאָם אין!

א פרוי, א געווינטע, א פעסט־געבויט־טע מיט א פאַרהעלטנסטעטיק יונגן פנים אין אריינגעקומען רויכערדיק א סיגאַרעטל.

— בונעאַם מאָרדעס, סעניאָר! (א באַגריסונג אויף שפּאַניש).

— איך רייד נישט קיין שפּאַניש.

— א. איזווינטיט... יא זאַבילא...

(פאָרזעצונג)

עמעריך, וועלכער איז צו שטאַרק דערשראָקן געוואָרן וועגן האָט זי דערזעען, ווייל ער האָט געהאַט, אז זיין מוטער וועט ב אירע אפּיצערן זי צו טויטן אויף איר אזוי אויסגעשעטלט נע אויגן אויף איר אין ער האָט געקאָנט באַגרייפן פון וואַנען עס זיך אַ איר אזוי פיל מוט אין האַנדלען.

— מען עס זיין ווער עס ווי האָט ער געענטפערט, — אזוי ווי דיין לעבן איז אין געפאַר, איך קעמפן קעגן אלע, וואָס ווע וועלן שלעכטס טאָן.

— אויב אזוי וועל איך אייך פאַרגיכטן, — האָט זיך דער פּרי־ווועלכע איז איינצווייש קעמפן מיט זיך פון דער איבערראַשונג פון דעם פעל־קער בונד וועט דאָס אלעס אַרומגע־רעדט ווערן. בכלל דערוואַרט מען מיט אונגעדולד דעם דאָזיקן. צוואַכענפאַר, א סך פראַגן וועלן דאַרטן פיגורירן אויפן סדר היום. די פינאַנציעלע לאַגע פון די צוואַכענגעלערטע לענדער (דייטשלאַנד, עסטרייך אין אנדערע); דאָס עגדגילטיקע געראַנקען אויפקלע־רונג צו דער אנטוואָרטענונג קאַנפע־רענץ; דאָס פאַראויסשטייענדע טעטי־קייט לשם אן עקאָנאָמישע אויסלע־בונג פון אייראָפּע. ווייל דאָס אלגע־מיינע חלאַת איז שוין דערגאַנגען צו דער הכנסת שטופּע מיט ראַדיקאַלע מיטלען, ראַדיקאַלע אונטערנעמונגען זיינען נויטיק צו שטיין די אלטע אויסגעגאַטעטע אייראָפּע אויף א נייעם וועג פון איר אנטוויקלונג.

פאַריז, 24טן אוגוסט 1931.

די רוסישע גרעפּין און איר טאַכטער

(דערציילונג)
פון מעקסיקאַנער לעבן
פון ל. פּאַרעס

ס׳איז געווען א סימן לטובה וואָס אין די לעצטע פאַר חדשים האָבן זיך אין נאָר א שנאה פאַליטיק לגבי דייטשלאַנדס פריערדיקן שונאים. לחיפּה: אונטער־נעמענדיק א רייזע קיין לאַנ־דאָן, פאַריז, רום — האָבן זיך באַמיט קיין קומען אין א פערזענלאַכן קאָנטאַקט מיט די ראשים פון אנדע־רע אייראָפּעאישע מלוכות און צו דערמעגלאַכן א דערנענענדערונג פון די אייראָפּעאישע מאַכטן אויפן פשר־שאָפט, פאַלאַנעווע אויצט צו באַנייען אירע דיפּלאָמאַטישע יחו־סים מיט מאַסקווע. די פאַרזיצער לייט אונזערזולד דעם דאָזיקן. אבערצייגט, אז עס איז אומעמעגלאַך צו האָבן אויף גוטע אויסזיכטן פון די אלע קאָנפערענצן אויפן אנשטעמענדן אויפלעגט, אויפן זיינען אין דייטשלאַנד, אויפן זיינען אין אויסזיכט, כל זמן דער סאָוועטישער פאַראַנט וועט בלייבן אויזאַלירט. דאָס רוסישע פאָלק שפּאַנט מיט ברייטע טריט פאַראויס אויף זיינע נייע וועגן; אין ליידן, אין פּיין, אין אַן עקזיס, טענץ אין גרויסע קרבנות וועדט דאָר־טען עפּעס אויסגעטאָן, עפּעס בעשאַפן. דער הבכסטער שטופּע מיט ראַדיקאַלע מיטלען, ראַדיקאַלע אונטערנעמונגען זיינען נויטיק צו שטיין די אלטע אויסגעגאַטעטע אייראָפּע אויף א נייעם וועג פון איר אנטוויקלונג.

פאַריז, 24טן אוגוסט 1931.

שטעקן-אנטיסעמיטיזם און אנטי-אידישע עקאָנאָמישע פּאָליטיק אין רומעניע

(פּפעג, פאר ד״, א. וו. דורך ״איטא״)
פון א. בוקאָוויצער

דער שטעקן־אנטיסעמיטיזם אין רומעניע, האָט נאָך לאַנג נים אויפגע־הערט. די אנטיסעמיטישע באַלידיקונגען אין כוראַנאַישע אנפאַלן געמען נאָך נים אַ סוף. דער מנין אנטיסעמיטישע דעפּוטאַטן, מיט זייער שוואַרצן רבי׳ן, פּראָפעסאָר קוזאַ בראַש, זאַרנו שיין דערפאַר, אז דער ברוטאַ־לער אנטיסעמיטיזם זאָל נים אָפּאַ פון טאָגאָרדענונג. אין עס פאַרגייט אויך אין אַקאַדעמישע שבחים אויף דעם חשבון פון פּראָפעסאָר קוזאַ און זיינע אנהענגער, נאָר מאַקע אין פּראַקטישע מעשים.

אזוי לשמל, האָט די רעגירונג פון פּראָפעסאָר יאַראַ געפונען פאַר נים, אַ שיקן נים קיין אנדערן, ווי דעם עקספּאַנענט פון שטעקן אנטיסעמיטיזם אין רומעניע. דעם באַוואוסטן ציל פון דער דאָזיקער דעפּוטאַציע איז געווען אויך אין דער אנטישמיטישער דעפּוטאַציע פון דער אמעריקאַנער אינטערעסן אין בוקאָוויניע. די דאָזיקע דעפּוטאַציע האָט נאָך פון דער צייט, ווען זיי האָבן זיך געפונען אונטער דער אמעריקאַנער אינטערעסן אין בוקאָוויניע, אין צו זאָגן, כראָנישן שטעקן־אנטיסעמיטיזם.

דאָס טרויעריקסטע פון דער דאָזיקער מאַנטער דערשיינונג איז דער פאַקט, וואָס דער אזוי גרויסער בראַמעטער פון דער עפנטלאַכער מיינונג, די רייניש פרעסע (מיט קלייניע אויסנאַמען) מעג פאַרשטייט זיך) האָט אויך אזוי מאַכט איר מויל, — אין שווייגט צו אלע קוויסטישע שטיק, גלייך דאָס אריינוואַרפן עטלאַכע אידן פון פאַרנדע צונג, אדער דאָס ריינען אידישע בערן אין פיאות, וואָלט געווען א זעלבסט־פאַרשטענדלאַכע און נאַטירלאַכע דער־שיינונג, וועגן וואָס לוינט נים מער זיך אפּצושעלן אין ״באַאמטראַגן״ די עפנטלאַכקייט.

ווי נעזאָגט, שווייגט אויך די מאַכט זיך אויס אויף אלע לשונות, נים זי נעמט אַ מיטלען, קעגן דעם שטעקן־אנטיסעמיטיזם, נים זי וויזט אריין דעם ערנסטן ווילן, אים אויסצוראָטן, אדרבא, די רעגירונג פון פּראָפעסאָר, מיט פרעמיער־מיניסטער מכבודו ובעצמו, האָט פאַר דער קורצער צייט פון איר שטיין ביי דער מאַכט, שוין, נים איינמאָל, אַרויסגע־ווען נאָנצע באַזונדערע סימפּאַטיעס, פאַר דעם פאַרבינסענעם שונא ישראל, פּראָפעסאָר קוזאַ. און זיינע לייט. די דאָזיקע סימפּאַטיעס מצד דער רע־רונג פאַר דעם אפּיציעלן אנטישמיטיזם, האָבן געפונען זייער אויסדרוק נים בלויז אין אויסצייכענונגען און אין אקאַדעמישע שבחים אויף דעם חשבון פון פּראָפעסאָר קוזאַ און זיינע אנהענגער, נאָר מאַקע אין פּראַקטישע מעשים.

מיט מזון אבער צעדיינקען, אז אַט די אלע אינסטאַנצן זיינען זייער נייגערעיק, אז אלע מעגלאַכע הילפס־פּראָגראַמען זאָלן דורכגעפירט ווערן אזוי שנעל ווי מעגלאַך, ווייל די אַרבעטסלאָזיקייט לאַנג אין זיי־ער א דרבנדיקן, די פעדעראַלע רעגירונג האָט דאָ מאַקע אונטערגעזעצט איר אייגענע אינטערעסן אין דער פעדעראַלער רע־גירונג, — א נאַנץ אַנדערן אינטערעסן אין דער פעדעראַלער רע־גירונג, — א נאַנץ גרויסן מאַסשטאַב, עקזיס־טירט אויך ביי אונז אין ווינניפּעג.

די שטאָט פאַרוואַרטונג האָט געגומען אַן אנבאַטראַכט די דאָ־זיקע באַוועגונג, און זי פאַלגענדיק זיך מיט איר פאַר איינער פון די מיוחדיקע לויזונגען פונם אַרבעטסלאָזיקייט פּראָבלעם, אין אנטער דע

פאָרידזש געמאַכט פון ראָבין הוד האַלד
אָטס איז געשמאַק — קאָסט ווייניק

Robin Hood
Rapid Oats

דעם
רב'ס טאָכטער
א העכסט שפּאַנענדיקער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין מיטל־אַלטער
פון לעאָן וויזענפעלד

(פאָרזעצונג)

עמעריך, וועלכער איז צוערשט שטאַרק דערשראָקן געווארן ווען ער האָט זי דערזעען, ווייל ער האָט מורא געהאַט, אז זיין מוטער וועט באַפעלן אירע אָפיצערן צו צו טויטן אויפן אָרט, האָט איצט אויסגעשטעלט זיי־נע אויגן אין אַן ער האָט ניט נעקוקט באַגרייפן פון וואַנען עס נעמט זיך צו איר אזוי פיל מוט אזוי צו האַנדלען.

— מעג עס זיין ווער עס וויל, — האָט ער געענטפערט, — אזוי לאַנג ווי דיין לעבן איז אין געפאַר, וועל איך קעמפן קעגן אַלע, וואָס וועלן דיר וועלן שלעכטס טאָן.

— אויב אזוי וועל איך אויף ביידע פאַרניכטן, — האָט זיך די פּרינצעסן, „וועלכע איז אינצווישן געקומען צו זיך פון דער איבערראַשונג מיט חנה־לעס דערשיינען.

— איך וועל פאַרערן דאָס לעבן פון אייך ביידן. דו, מיין זון, וועסט טויט ער באַצאָלן פאַר דיין לייכטזין, און דו — אידישקע! — דו וועסט מער ניט קאָנען פאַר'כישופ'ן קיין פּריי־צען . . .

—איר זאָגט לינגס! — האָט דער פּרינץ אויסער זיך אויסגערופן. — זי האָט מיך ניט פאַר'כישופ'ט, און אויב איר וועט זי וועלן באַשולדיקן אין אַזאַ טאָט, וועט אייך דאָס קיינמאָל ניט געלונגען.

פּרינצעסן מאַריע, וועלכע איז גע־ווען א זייער קלוגע פרוי, האָט פאַר־שטאַנען, אז ניט איצט איז די צייט זיך אויסצו'טענה'ן מיטן פּרינץ. כאָטש זי איז געווען פאַר א מאָמענט אַנט־שלאָסן אים צו פאַרניכטן, ניט אַכ־טענדיק אויף דעם וואָס ער איז איר בלוט און פלייש, איר איינציקער זון און יורש, האָט זי אָבער שוין אין דעם צווייטן מאָמענט געמענט אַז וועט קיינמאָל ניט קאָנען זעען ווי אים געשעט עפּעס שלעכטס. אפילו אין הערכסטן צאָרן האָט זי געוואוסט, אז'זי וועט אים אפילו קאָנען איר איי־נעמען ווייל מוזן אַלץ מוחל זיין. זי האָט אָבער באַשלאָסן מיט אים צו האַנדלען אזוי שטרענג ווי מעגלאַך, כדי אין אים מיט וואוהל איינצופלאַנ־צען רעספּעקט צו איר, און אים צו צווינגען זיך איר אונטערצוגעבן.

— פאַר רופן דיין פּרינצעסן ליב־נערן, — האָט זי אזוי געלאָסן ווי מער־לאַך געזאָגט, — האָסטו זיך געמאַכט שולדיק, און פאַר אזא שטראָף וועסטו מען אין אונזער פּרינסטנטום, אין טיר־נא פאַראורטייל צום טויט אפילו ווען מען איז דער קרוינפּרינץ . . . פון איצט אָן הערן זיך אויף אַלע בלוט פאַרוואַנדשאַפטן צווישן מיר און דיר, מיר זיינען זיך פרעמדע. און איצט — האָט זי ווידער באַפוילן די אָפי־צערן — פירט דורך מיין באַפעל און אַרעסטירט דעם פּרינץ.

— ניין, — האָט חנה'לע אויס־גערופן מיט א בעטנדיקן טאָן, גלייך ווי זי וואָלט געווען די פּרינצעסן, — ניט דעם פּרינץ! איך פאַרזיכער אייך, אז דער פּרינץ איז אין קיין זאַך ניט שולדיק. עס וויסט ניט וואָס עס טוט און וואָס ער רעדט . . . איך בין די שולדיקע. נעמט מיך און לאָזט דעם פּרינץ פרייַ.

— חנה'לע! — האָט דער פּרינץ אויסער זיך אויסגערופן, — חנה'לע! וואָס ווילסטו זיך אַליין איבערגעבן אין די הענט פון דעם מייוול?

— אונזער פּרינצעסן האָט געמיינט, אז זי האָט מיר געטאָן א גרויסע גנאַ־דע ווען זי האָט מיך מיט אַכט טעג צוריק פאַראורטיילט צו פאַרלאָזן מיין היים, מיינע עלטערן און מיינע פריינט, און זי האָט מיך געצוואונגען צו היידאַטן א מענטש, וועלכן איך וואָלט קיינמאָל ניט געקאָנט גלייכן. איך האָב פאַר מיט וועלכן איך וואָלט קיינמאָל ניט געקאָנט גלייכלאַך זיין, — האָט חנה'לע געענטפערט — אָבער איך פאַר־לאָז אַליין אַזאַ שטראָף פון מירנא? אַ, דאָס וואָס ער וועט זי פאַרלירן? וואָס ער וועט זי שוין קיינמאָל מער ניט זע־ען? — נו, האָט ער דאָך פאַר דעם פּלוצלונדיקן אָנקומען פון זיין מוטער ערשט אַליין איינגעוויליקט זי צוריק־פירן צו אירע עלטערן און צו דעם מאַן, וועלכן זי האָט ערשט געהייראַט. איך דאָן וואָלט זי דאָך געווען אויפ־געפאַרן און ער וואָלט זי שוין מער ניט געזען. וואָרום זאָל ער איצט ניט האַנדלען קלוג, באַרעכנט, כדי עס זאָל גוט זיין פאַר איר?

— דו ביזט גערעכט, טייערסטע!

— האָט ער איר געענטפערט, — איך טאָר אַזוי ניט האַנדלען, ווייל דורך אַזאַ האַנדלונג בריינג איך דיין לעבן אין דער גרעסטער געפאַר. איך מוז איר באַווייזן, אַז דו ביזט אומ־שולדיק, און איך בין זיכער, אַז עס וועט מיר געלונגען דיך צו באַפרייען פון אירע הענט.

ער האָט זיך דאַן געווענדעט צו די סאָלדאַטן און ער האָט זיי באַפוי־לען, אַז קיינער פון זיי זאָל ניט וואָר־נען איר שלעכט צו טאָן. ער האָט זיי אָנגעזאָגט, אַז קוים וועט זיך „וועל־ער" פון זיי וואָגן זי צו באַליידיקן, וועט ער אים טויטן ווי א הונט.

— זיי וועלן מיר ניט טאָן קיין שלעכטס, — האָט אים חנה'לע באַ־רואיקט. — זאָרג זיך ניט וועגן מיר, איך בין אומבאַדייטנד און מיין לעבן שפּילט גאָר א קליינע ראָלע. זע נאָר, אַז דיר זאָל גאָר ניט געשעען. וועו איך וועל וויינען, אַז דו ביזט ניט אין קיין שום געפאַר, וועל איך קאָנען לייכט אַריבערטראָגן אַלץ, וואָס עס דערוואַר־טעט מיך.

עמעריך האָט ניט געענטפערט. ער האָט געצייטערט ווי א פיש, און ער האָט געפילט ווי זיין האַרץ צערייסט זיך אין אים אויף שטיקער. ער האָט געוואָלט ריידן, ער האָט איר געוואָלט

רוקחס
כשר
אלומינום קלינזער

מאַכט אייערע אלומינום כלים גלאַנצען און פינקלען ווי ניי. רייניגט אויף פאַלישט אַ ה ן אָנשטרענגונג. שאַדעט ניט די הענד.

היט זיך פאַר נאָכנעמאַכטע!

צו באַקומען אין אַלע גראָסערס

I. ROKEACH & SONS, Inc.
Brooklyn, N. Y.

א סך זאָגן, זי טרייסטן, באַרואיקן, פאַרזיכערן, אַז אזוי לאַנג ווי ער לעבט, וועט איר גאָרניט געשעען. אָבער ער האָט ניט געקאָנט ריידן. ער האָט בלויז געקוקט אויף איר מיט זיינע גרויסע אויגן פון טרערן פאַרגאָסענע אויגן.

אָבער־אויך זיין קוקן איז געווען נענוג פאַר דער אידישער מיידל, וועל־כע האָט אים אזוי שטאַרק געליבט, אז קיין קרבן וואָלט פאַר איר ניט געווען שווער פאַר אים צו ברייגנען. זי האָט אין יענעם מאָמענט פאַרגעסן אין אירע עלטערן, אין זיי אַליין, אין אַלץ, וואָס איז איר אַמאָל געווען טייער, און זי האָט נאָר געבעטן נאָט, אַז ער זאָל אים באַשיצן — אַמאָל, צו וועמען איר הארץ האָט באַלאַנגט.

ענדלאַך האָט דער פּרינץ זיך אַר־ברענענען צו די אָפיצערן, און חנה'לע איז אַרומגעריגלט געווארן פון דיר פאַלאַדאָטן. „ביידע זיינען אַרויסגעפירט געווארן פון פאַלאַץ.

קאַפּיטל 17

אין זיין גאַנצער קאַריערע אַלס קאַנצלער פון דעם פירסטנטום, האָט נראָה באַטאָנאַ צו נעהאַט די שווערס טע אויפגאַבע צו באַראואיקן די פון צאָרן ברענענדע פּרינצעסן נאָך דעם ווי זי האָט זיך צוריקגעקערט אין חויף. זי האָט זיך צו צופרידנגע־שטעלט בלויז מיט דעם, וואָס חנה'לע איז אַרעסטירט געווארן, וואָס זי איז אין איינגעשפּאַרט געווארן אין א פינסטע־ל'ען קעלער, וואו זי איז באַהאַנדלט געווארן ערגער פון א הונט; זי איז אויף שטענדיק זיג, וועלכן זי האָט געהאַט איבער דעם פּרינץ, וועלכער האָט צור־ערשט זיך געשטעלט קעגן אים, אָבער האָט שפּעטער געמוזט קומען זיך וואַר־פען צו אירע פיס און ביי איר בעטן רחמים פאַר דער אידישער מיידל. די אַלע זאַכן זיינען פאַר איר ניט געווען נענוג.

— אין איר בלינדן האָט צו חנה'לען האָט אין דער פּרינצעסן אויפגע־פלאַמט איר אַלטע שנאה צו די אידן פון אַ דייטלאַך דערשטעקט, און איצט האָט זי זיי אַלע געוואָלט פאַרניכטן. זי האָט אונטערגעשריבן א באַפעל צו אַרעסטירן דעם רב, זיין ווייב, און זיין גאַנץ הויזגעזינט. אָבער דאָס אין פאַר איר נאָך אויף געווען ווייניק, און זי האָט געוואָלט אַלע אידן אַרויסנעמען פון אין דער תפיסה און שפּעטער אינ־גאַנצן פון זיי פטור ווערן.

אַזאַ זאַך האָט דער ליבעראַלער קאַנצלער ניט געקאָנט דערלאָזן, און ער האָט דערפאַר די גאַנצע נאַכט אָנגעפירט א העפטיקן קאַמף קעגן דער פּרינצעסן. ער האָט איר געזוכט צו באַווייזן, אַז זי האָט ניט דאָס מינד־סטע רעכט צו באַשטראָפן אַלע אידן, און ניט בלויז ניט אַלע אידן, נאָר זי האָט אויך ניט קיין רעכט צו טשעפּען דעם רב און זיין הויז געזינט.

— די מיידל אַליין אי זאָן אידע־לע, — האָט גראָף באַטאָנאַ גע־זאָגט, — און כאָטש אייער האַהייס איז איצט אויף איר שטאַרק בייז, טאָרן מיר אָבער ניט פאַרמאַכן די אויגן, און ניט זעען ווי זי האָט זיך אַליין אַריינגעוואָרפן אין דעם גרעס־טען אומגליק כדי צו ראַטעווען אונ־זער פּרינץ פון יעדער שאַנד און שטראָף. איך גלויב ניט, אַז זי האָט פאַר'כישופ'ט דעם פּרינץ, און איך האָב אים געראָטן אויף דאָס וואָלט זי דאָך געווען אויסגע־שפּאַרן אין דער יעדער פאַ־מיליע אין קאַנאַדע -- און פרייזן זיינען ביליק

גיט אַכטונג אויף דעם גרייד מאַרק!

קויפט זיי היינט
ווען זיי זיינען
אַמבעסטן

To the Fruit Branch Department of Agriculture,
Ottawa, Canada,
Dear Sirs:
Please send me one of your free booklets of Grape Recipes.

אָט איז אייער געלעגנהייט צו האָבן הנאה פון

קאַנאַדער גרייפּס

צוויי בעסקעטס פון קאַנאַדער־געוואַקסענע גרייפּס פאַר יעדער פאַ־מיליע אין קאַנאַדע -- און פרייזן זיינען ביליק

Ontario Big "O" Brand
CANADIAN GRAPES
Sun-Ripened

האָט פון זיי הנאה
פרישע אויפ'ן טיש
אין פרעזערוויס, דזשעמס,
דזשעליס, געפראָרענע רעזערוו,
גרייפ דזשוס און
היים־געמאַכטער ווייַן
עטלאַכע רעסיפּי פאַרשלאָגן אויף דער צווייטער זייט

די דאָזיקע אינדענטיפיקאַציע נעמיכט זיך אין אַלע בעסקעטס פון גאַווערנמענט אינ־ספּעקטעט קאַנאַדער־געוואַקסענע גרייפּס. אויסגעקליבענע רעסיפּיס אויף דער צווייטער זייט.

The Canadian Horticultural Council
in co-operation with
Ontario Growers' Market Council

1 טאָג

ג. פּ. פאַרטנאַי
מענערזשער

גע דיינקט! אז מיר קאָנען אייך געבן באַדינונג אויב איר פאַר־לאַנגט, אין אַלע אייערע — דריי קליינינג אָדער פאַרבן

PERTH DYE WORKS LTD. 37 266

כיישטייערונגען פאַרן בית־יתומים דורך דער וואָך

האַנגאַר ראַל קאַל

צו איין דאָלאַר: מרס. ראָז יאַמ־פּאָלסקי, ליטעריק, סאַסק.; מרס. ז. שפּילבערג, רעזיאַ, סאַסק.; מרס. ה. טשאַטינאָוו, וועסט קילדאָנאַן, מאַנ.; מרס. י. סירלוק, ווינקלער, מאַנ.; מרס. ל. עפּלער, רעטקלייוו, סאַסק.; מרס. ב. פּאַסאָווסקי, בראָנדאָן, מאַנ.; מרס. ב. דלין, טשיפּמען, אַלטאַ.; מרס. נ. פּאַלאַק, קיניסטינאָ, סאַסק.; מרס. ד. איטצקאָוו, וונפּ.; מרס. סילווערפאַרב, וונפּ.; מרס. באַראָן, וונפּ.; מרס. ס. שאַר, וונפּ.; מרס. לעכאָוויטסקי, וונפּ.; מרס. ריוזקין, וונפּ.; ס. באַראַדיצקי, וונפּ.

צו דריי דאָלאַר: מרס. ל. סטיס, בלעדוואַרט, סאַסק.; מרס. ל. ראַסקין, ראַמזי, אַלטאַ.

מעמבערשיפּ און
ביישטייערונגען

מר. און מרס. א. בייקער מינע־אַפּאַלס, מינ. — — — — $40.00
ראַי מעטיוס, פּאַפּי היל, סאַסק. 2.00
סטיר־ענד גוטמאַן, אָרטשער־וויל, סאַסק. — — — 2.00
נ. סטיס, פּאָרט ווילליאַם, אָנט. 5.00
מרס. דוש. ב. האַפּמאַן, פּאַרגאָ, נ. ד. — — — 2.00
נאָרט ראַקאַטאַ — — — — 2.00
מיס ס. קוטיץ, פּאַרגאָ, נ. ד. 1.00
ב. לעווין, וויניפּעגאָסיס, מאַנ. 1.00
מ. פּערלמאַן, וונפּ. — — — 1.00
מעיפּל ליף בעיקערי, וונפּ. — 5.00
ד. ל. קעיץ, פּרינס אַלבערט, סאַסק. — — — — 5.00
מרס. ס. זיגעזמונד, וונפּ. — 3.00
ל. בערקאָוויטש, וו. קילדאָנאַן מרס. ה. שמעלנציצקי, רעדוויי־נע, סאַסק. — — — — 5.00
ד. וואַלטער, וונפּ. — — — 1.00
ס. סטעינבערג, עסטעוואַן, סאַסק. — — — — — 1.00
עדמאָנטאָן קאַנסיל פון אידישע פרויען — — — — — 50.00
י. גלאַזמאַן, דובוק, סאַסק. 3.00
וואַנדער איז נאָך מער, וואָס די דאָ־זיקע לייט באַשטעטיקן, אז ווען ניט צו יום כיפּור וואָלטן זיי ניט געפלויגן אויז ווען מער אויך ניט פליגן, סייתן מסירת נפש.

די היגע שול, ווי אַלע יאָר, איז גע־ווען איבערגעבאַקט מיט מתפּלל־ים. אויס אויז אָרום דער שטאָט, אין אפּיל פאַרן נאַציאָנאַל פאָנד איז אויך געמאַכט גע־ווארן אַן אויפרוף, וונפּ. אַלע אידן האָבן זיך זייער וואַרים אָפּגערופן אין די קאַמיטע באַדאַנקט יערן ביישטייר־ערער.

* * *

דער יערלאַכער יום כיפּור מאַנץ דורכגעפירט פון דער ליידיס אקזיליע־ר'ן אין ת"ת זאָל, איז געווען דערפאָלגר־יך. אין דער נאָכט, איז געווען דערפאָלגר־יך דער אַנזאָג פון מערב קאַנאַדע. 12 אַזייגער האָט א קאָמיטע פון די ליי־דיס אַקזיליערי סערווירט א לאָנטש אין מען האָט ווידער געטאָנצט ביז 2 אַזייגער אינדערפרי. ל. שטערלענבערג.

סייל פּאַסטערס

געמאַכט

אין 24 שעה

שיין און צוציענד

ביי

"דאָס אידישע וואָרט"

מיר האָבן אַן אויסוואַל פון הונדערטער קאַטס פון די לעצטע צייכענונגען צו באַצירן די פּאַסטערס

מיר טוען די גאַנצע אַרבעט

שיקט אונז בלויז אַריין די פּרייזן פון די אַרטיקלען וועלכע איר ווילט אַרויס־שטעלן אויפן סייל — און מיר טוען שוין פאַר אייך דאָס איבעריקע

שרייבט אין וועלכער שפּראַך איר ווילט צו

THE ISRAELITE PRESS LIMITED
165 Selkirk Ave. Phones: 52 213 - 55 409

רוסישע גרעפּין און איר טאָכטער

(שלום פון זייט 2)

דאָ ווי, דאָ ווי... (אַ. אַנטשילדיקט, איך האָב גאָר פאַרגעסן... איר זענט דאָך...)

— אַמעריקאַניעץ! (אַן אַמעריקאַ־נער) — האָב איך איר אַרויסגעגאַרט פון.

מיין גרעפּינס פּנים האָט זיך גע־שאַמט, אַן די קוים־קוים אַנוועור־דיקע דינע קאָרבן, וועלכע זיינען מיט גרויס פעאיקייט אין מיט גרויס בענטש־שאַפט געווען פאַרשמירט, האָבן טראָ־ציקע און פאַרדראָסיקע גרימאַסלאַך אַרומגעמאַנצט. און איר נאָז האָט דאַרטן וואָס נאָענט צום מויל, פונקט ווי ביי איר טאָכטער, מערי לו, זיך גע־צוינג אַרויף צו. מיט אַזאַ עקשנות'דיק קער פאַרריכטן. און איצטער וויינט אויס, מער ווי תמיד, ווייל איר האָט גע־חערט פון מיר דאָס וואָרט אַמעריקאַ־ניעץ. איצט דאָס זיך די דאָזיקע פאַר־ביסקעיט געשאַרפט, זיך געצוינג אַרויף צו:

— נאָ, אַמעריקאַניעץ? נאָ!...

אָבער געוואַנט האָט זי:

—אַמעריקאַניעץ? כאַראַשאָ(גוט)...

— און זי האָט אַנגעהויבן נערוועז אַרומשפּאַנען איבערן צימער, — ווייַל יא דומאַלאַ... ווייַל יא דומאַלאַ... (און איך האָב געמיינט...)

זי האָט געשפּאַנט אַהין און צוריק, פיל, פיל אַנדערע ביזנס מיר סימפּאַטיש. און אַלס אַזאַ ביזנס מיר סימפּאַטיש. און דיין קערפּער פאַרקויפסטס צוליב רייד, צעדליקער פאַרלאַך, ווייַל דאָס שטעמפּל פון אַן אויסגעלאַסענער. אַנ־דערע פרויען זיינען גליקלאַכער פון דיר. זיי טוען דאָס זעלבע. — אַן ניט צוליב נויט, — אַן טראָגן אויף זיך די זיי־כערע מאַסקעס פון צניעות"...

דאָס איז געווען מיין ערשטע "ראָ־מאַנטישע" איבערלעבונג אין מעפּסק־קאַ.

גלעטן זיך די נאָז־ווינקלען, האָב איך דאָכט זיך מיר, פאַרשטאַנען אַז די הויכוואוי־לעבערעכע דאַמע איז דער טאָכטערס שותפ'טע...

פונדעסטוועגן האָט זי זיך ניט גע־נעבן קיין מיניע, קיין רויטל, נאָר ווי־נעגריק אירע דיקע היפּטן, האָט זי מיט א גרויסאַרטיקער מינע פאַרלאָזט דאָס צימער, האַלטנדיק אין איין אייבער־חזר'ן די ווערטער:

— גאָטחייט... מענשלאַכקייט... אַדעל...

— וואָס איז דאָ פאַרגעקומען? — האָט מיך מערי לו געפרעגט.

— איך גיי אַוועק פון דאַנען.

— פאַרוואָס?

— וועסט פרעגן דיין מאַמען, זי וועט דיר זאָגן.

— אָבער האָסט דאָך קיין געלט ניט.

— איך וועל זיך אַן עצה געבן.

— קענסט דאָך די שפּאַראַך ניט.

— איך וועל זיך אַן עצה געבן.

זי האָט אָנגעהויבן פאָרען זיך ביי איר האַנט מאַש. אַרויסגענומען פון דאַרטן צען דאָלאַר, מיר געוואָלט געבן.

— א דאַנק דיר, מערי לו, אָבער איך קאָן ניט נעמען דיין געלט.

שטאַרק דריקנדיק איר האַנט, בין איך אַרויס.

"פאַרגיס מיר, מערי לו, אויב איך האָב דיר ווי געטאָן. דיין מאַמע טעג טאַקע זיין א גרעסן, אָבער די ביזנס אין דעם ניט שולדיק. צוזאַמען מיט פיל, פיל אַנדערע ביזנס א געליטענע אַלס אַזאַ ביזנס מיר סימפּאַטיש. און דיין קערפּער פאַרקויפסטס צוליב נויט. טראָגסטו אויף זיך דערפאַר דעם שטעמפּל פון אַן אויסגעלאַסענער. אַנ־דערע פרויען זיינען גליקלאַכער פון דיר. זיי טוען דאָס זעלבע. — אַן ניט צוליב נויט, — אַן טראָגן אויף זיך די זיי־כערע מאַסקעס פון צניעות"...

איך האָב זיך שוין איבער דער צייט געראַטן אַרומגעוואַשן און אָנגעטאָן און געווען פאַרטיק צו גיין. ווייַל איך האָב דאָכט זיך מיר, פאַרשטאַנען אַז די הויכוואוי־לעבערעכע דאַמע איז דער טאָכטערס שותפ'טע...

פונדעסטוועגן האָט זי זיך ניט גע־נעבן קיין מיניע, קיין רויטל, נאָר ווי־נעגריק אירע דיקע היפּטן, האָט זי מיט א גרויסאַרטיקער מינע פאַרלאָזט דאָס צימער, האַלטנדיק אין איין אייבער־חזר'ן די ווערטער:

— גאָטחייט... מענשלאַכקייט... אַדעל...

— וואָס איז דאָ פאַרגעקומען? — האָט מיך מערי לו געפרעגט.

— איך גיי אַוועק פון דאַנען.

— פאַרוואָס?

— וועסט פרעגן דיין מאַמען, זי וועט דיר זאָגן.

— אָבער האָסט דאָך קיין געלט ניט.

— איך וועל זיך אַן עצה געבן.

— קענסט דאָך די שפּאַראַך ניט.

— איך וועל זיך אַן עצה געבן.

זי האָט אָנגעהויבן פאָרען זיך ביי איר האַנט מאַש. אַרויסגענומען פון דאַרטן צען דאָלאַר, מיר געוואָלט געבן.

— א דאַנק דיר, מערי לו, אָבער איך קאָן ניט נעמען דיין געלט.

שטאַרק דריקנדיק איר האַנט, בין איך אַרויס.

"פאַרגיס מיר, מערי לו, אויב איך האָב דיר ווי געטאָן. דיין מאַמע טעג טאַקע זיין א גרעסן, אָבער די ביזנס אין דעם ניט שולדיק. צוזאַמען מיט פיל, פיל אַנדערע ביזנס א געליטענע אַלס אַזאַ ביזנס מיר סימפּאַטיש. און דיין קערפּער פאַרקויפסטס צוליב נויט. טראָגסטו אויף זיך דערפאַר דעם שטעמפּל פון אַן אויסגעלאַסענער. אַנ־דערע פרויען זיינען גליקלאַכער פון דיר. זיי טוען דאָס זעלבע. — אַן ניט צוליב נויט, — אַן טראָגן אויף זיך די זיי־כערע מאַסקעס פון צניעות"...

דאָס איז געווען מיין ערשטע "ראָ־מאַנטישע" איבערלעבונג אין מעפּסק־קאַ.

סאַסקאַטונער נאַטיצן

אַז שניי און רעגן קאָנען ניט אָפּ־האַלטן אידן פון צו קומען אויף יום־כיפּור אין שול אַרויס, ווי זייַט אין אַלע יום־טובים, האָט אַזוי אַן מענער, וועלכע האָט פאַרנאָמען ביטערע טרערן און זיי האָבן געבעטן גאָט צו שיקן זיין הילף צו דער אומגליקלאַכער חנה־לען און צו זיי אַלע.

דער אַלטער רב און די רביצ'ן זיי־נען געווען אויסער זיך. זיי האָבן זיך דן גאַנצע באַסירונג ניט געקאָנט דער־קלערן, און זיי האָבן ניט געוואוסט פאַרוואָס גאָט האָט אויף זיי אַנגע־שיקט דעם אומגליק. אויך שמשון אין אַרומגעלאָפן ווי א מושגענער און ער האָט געראַלטן אין איין תפילה טאָ־אַן בעטן ביי זיינע געשטאַרבענע על־טערן, אַז זיי זאָלן זיך מיען פאַר חנה'לען, און פאַר אַלע אידן פון טיבנע.

ערשט פאַרטאָג האָט ר' יצחק צור־ריק געוואונען אביסל פון זיין פאַר־לאָרענער מוט. ער האָט גערעדט צו דער אויערנ־אויס, אַז ער האָט אויסגעבעטן רחמים פון מערב קאַנאַדע. 12 אַזייגער האָט א קאָמיטע פון די ליי־דיס אַקזיליערי סערווירט א לאָנטש אין דער יידיש־ערטער געטאָנצט ביז 2 אַזייגער אינדערפרי. ל. שטערלענבערג.

1 טאָג

ג. פּ. פאַרטנאַי
מענערזשער

גע דיינקט! אז מיר קאָנען אייך געבן באַדינונג אויב איר פאַר־לאַנגט, אין אַלע אייערע — דריי קליינינג אָדער פאַרבן

PERTH DYE WORKS LTD. 37 266

(וויישטערעס קומט)

The Canadian Horticultural Council
in co-operation with
Ontario Growers' Market Council

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. פ.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאַרגענדיקן אידישן לעבן אין אַמעריקע

(פאָרזעצונג)

פלאַנטער וסלחמב 9

— ווען, וואָס ווילסטו?

דער יונגערמאַן האָט זיך־געכאַפּט ביים קאָפּ:

— אַ, לוסי, לוסי!... — האָט ער געפלאַטערט און האָט געזוכט אַנצונעמען ווייַנס... לוסי... איבער, מיר האָסטו געוויינט... איך האָב דיר ווי געגאָנען, לוסי... איך האָב זיך אויסגעפירט ווי אַ נאַר... איך בין ווערט די גרעסטע שטראָף... אָבער... אָבער... ער האָט ניט געקאָנט רעדן. טרערן האָבן אים געוואָרן אין האַלז. ער איז אויסגעגאַנגען אין האַלז. פלאַר, האָט זיך אויסגעצויגן אין זיין גאַנצער לענג און האָט אַרומגעכאַפּט די יונגע פרוי אַרום אירע פיס:

— זיי מיר מוחל, לוסי... טרעט מיך מיט די פיס, לוסי... באַשטראָף מיך... זיידל מיך... אָבער זיי ניט גרויזאַם צו מיך... די ווייסט ווי איך האָב דיך ליב... די ווייסט ווי איך קאָן ניט פאַרטראָגן ווען איך זע דיך מיט אַן אַנדערן...

די יונגע פרוי איז געשטאַנען אַזוי ווי אַ סטאַטוע אויסגעגאָסן פון מאַרמאָר. זי האָט נעקוקט ערגעץ ווייט־מיט אירע אויגן און אירע בלאַסע ליפּן זיי־נען געבליבן שטום. פאַרשלאָסן. זי האָט ניט געמאַכט קיין שום באַוועגונג צו באַפרייען זיך פון זיינע הענט, וואָס זיינען געווען אַרומגעלאָפּערט אַרום אירע פיס.

— דער א וואָרט, לוסי... דער א וואָרט, טייערע... מיאַך מיינער... שטערן פון מיין גליק... שטיי ניט אַזוי האַלט. אַזוי פאַרשטיינערט... עפן דיין נע ריפּן... זאָג אַז דו ביזט מיר מוחל... ער האָט זיך אויפגעהויבן, איז געבליבן שטיין לענג איר, האָט אַ ווייַלע איר אריינגעקוקט אין די אויגן, אַזוי ווי־ער וואָלט פון איר מינע געוואָלט אויספאַרשן אויף געפיל אין דעם דאָזיקן מאָמענט. אָבער זי איז געבליבן שטיל און פאַרשטיינערט אַזוי ווי פריִ ער.

ער האָט זי אָנגענומען ביי דער האַנט. ער האָט גערעדט צו איר ליבלאַכע רייד. ער האָט נעקישט די שפּיצן פון אירע פינגער און האָט לאַנגזאַם גענומען אַרונטערציען דעם מאַנטל פון איר.

זי האָט געשוויגן. זי האָט אים געלאָזט טאָן מיט זיך וואָס ער האָט געוואָלט.

ער איז געשטאַנען לעבן איר אַ פאַרלאָרענער, אַ פאַרצווייפלטער.

דאָ, מיטאַמאָל, האָט־זי זיך אויסגעריסן אין האָט זיך געלאָזט גיין צו־ריק צום שלאָפצימער.

ער איז אין נאָכגעגאַנגען. טרערן זיינען געריסנען איבער זיינע באַקן. זיי־נע הענט האָבן געבראָכן ווי פייער אַלטנדיק אירע לאַלטע פינגער אין זיינע הענט.

אָבער ביי דער טיר פונם שלאָפצי־מער האָט זי איר האַנט שנעל אַוועק־געצויגן פון זיינער און האָט געמאַכט אַ באַוועגונג צו פאַרטאָן די טיר הינ־טער זיין נאָז.

— גיין, גיין, טו עס ניט לוסי! — האָט ער זיך געבעטן ביי איר, צוטאָל־טענדיק די טיר מיט דער האַנט. — איך וועל ניט אַוועקגיין פון דיר אַזוי־דער די וועסט רעדן אַ וואָרט צו מיר.

זי האָט געקוקט אויף אים ביי אַן אין פאַלט:

— די וועסט שלאָפן אין זאַל, אויף דער פאַנאַפּע...

און זי האָט ווידער געוואָלט פאַר־מאַכן די טיר.

— נאָר האָט זי אָנגעכאַפּט ביי דער האַנט:

— איך וועל שלאָפן אַפילו אויף דער נאַס... אָבער זיי מיר מוחל... זאָג מיר אַז דו ביזט מיר מוחל, אַז דו האָסט פאַרגעפן מיין נאַרישע האַנד־לונג קעגן דיר...

— וועגן דעם וועלן מיר מאָרגן רעד־דען, — האָט זי געזאָגט שטרענג און פאַרט און האָט פאַרמאַכט די טיר מיט אַ קלאַפּ.

בען איז געשטאַנען ביי דער טיר מיט אַן אַרונטערגעלאָזטן קאָפּ.

ער האָט מער ניט געקלאַפּט. ער האָט מער ניט געבעטן. ער האָט גע־וואוסט, אַז ס'איז אומזיסט.

אין דער לעצטער צייט האָט ער דערקאָנט לוסיס כאַראַקטער. ביסלאַכ־ווייז האָט ער זי דערקאָנט. יעדעס מאָל וואָס ער האָט אַנטדעקט אַ נייעס שטריך אין איר כאַראַקטער, האָט ער פאַר דעם באַצאָלט מיט אַ קוואַרט פון זיין בלוט.

אַ עכעראָבעגער, אַ דערשלאָגענער, איז ער אַוועקגעגאַנגען אין דעם ווייַנס שטאָל וואָס אין געשטאַנען אין ווינקל. ער האָט באַהאַלטענע דעם קאָפּ אין זיינע הענט.

ער האָט ניט געוויינט. ער האָט ניט געחרטכט. ער האָט אויך ניט גע־טראַכט פון לייגן פיך שלאָפן.

ער האָט געוואוסט, אַז ער וועט די טראַכט פון לייגן זיך שלאָפן.

ער האָט געפילט, אַזוי ווי ער וואָלט געשטאַנען ביים בראַנ פון אַ טיפן אָפּ־גרונט, און אַז אומפאַרטיכטיקער שריט זייַנער קאָן אים אַהין אַריינ־שטויסן.

ער איז געווען פאַרזונקן אין שווער־רע, פייַנלאַכע געדאַנקען, טראַכטנדיק פון די לעצטע עטלאַכע מאָנאַטן. וואָס ער האָט מיט לוסי'ן דורכגעלעבט. און טראַכטנדיק פון זיין לעבן איבערהויפּט.

צום אַהנונג אין אַלץ געווען טומל־אַן רעש, פיץ און גלאַנץ.

צום אַהנונג אין ער געווען פאַר־שיכט'ט פון גליק. ער האָט ניט גע־וואוסט וואָס מיט אים טוט זיך, וואָס אַרום אים קומט פאַר.

ער האָט זיך געטראַגן אויף זיין קאַנצערט טור אַזוי ווי אויף די פליגלען פון אַ ווינט. די שטערן אַליין, האָט זיך אים נעראַכט, לאַכן אים אַנטקעגן. עס האָט זי דאָס געדאַכט, אַז זיין גליק וועט אייביק דויערן. זיין זון וועט איי־ביק שיינען.

דאָס ערשטע מאָל וואָס ער איז גע־קומען צו זיך, אַזוי ווי אויפכאַפּנדיק זיך פון אַ שווערן שלאָף, איז געווען די ווי־ר־ריקיקער האַנד־אים באַגעגנט מיט אַ פייַנטלאַכער אויפנאַם.

מען איז ניט געווען באַייַנטערט פאַר זיין שפּילן. מען האָט עס ניט גע־זאָגט אַפילו. אָבער אין זייער שרייבן איז געווען אַ באַהאַלטענע פייַנטשאַפט. בען האָט צום אַנהויב נעשטייַלט צו זיך אַליין. מאָלץ וואָס ער איז ניט געפעלן.

אָבער ביי זיין צוויטן קאָנצערט האָט ער דאָס שטאַרק דערפילט. עס איז געווען ניט נאָר די לייַדיקייט אין דער קאָסע און די פּוסקייט אין קאָנ־צערט זאַל, נאָר עס איז געווען די קאַלטקייט וואָס האָט געהערשט צווי־שען אַ מענשן וואָס זיינען געקומען.

ער האָט ניט געקאָנט פאַרשטיין ווי אַזוי דאָס איז פּרוצים געוואָרן. האָט ער דען מיטאַמאָל אָנגעהויבן שפּיל־ערגער ווי פריער? האָט דען זיין פיי־דעל מיט אַמאָל אויפגעהערט אַרויס־נעבן זיין קרעכץ, זיין געפיל?

אָבער דאָס האָט ניט אַזוי שטאַרק ווערן אויף אים. אַפשר איז עס אַן אָ־איבערנאַנג. אַפשר זיינען זיי געדעכט. די קריטיקער, וואָס זאָגן, אַז אין זיין טאָן פילט זיך ניט גענוג נשמה... אַפ־שר האָט ער טאַקע אָנגעהויבן אונטער צווישנדיקן קענן זיין קונסט. דורך זיין צו זאָגן, צו גליקלאַכן לענג...

אָבער זי לוסי... פאַרוואָס זיינען אַי־ר בליקן מיי טאָמאָל געוואָרן אַזוי קאַלט און אים? עפּעס אַזוי ווי איר ליבע צו אים וואָלט געווען אָנגעאַנ־נען בלויז אויף די ווערטער וואָס מבר־נים האָבן וועגן אים געשריבן.

אין פריטאָרגן איז זי געשטאַנען פאַר אים אַזוי ווי אַ שטריינגער. לע־ר־ער איבער דעם ניט געהאַרבאַמען שילער.

אין מיט די צייטונג־אויסשניטן אין האַנט האָט זי שטענג געפאַרערט פון אים:

— וואָס הייסט דאָס? וואָס מיינט דאָס? וואָס באַטייט דאָס?

בען האָט געפרואוט שמייכלען און אויעטקומען דאָס אַלץ מיט דער האַנט:

— נאַרישקייט! — האָט ער גע־זאָגט, — וועמען אַרט עס וואָס זיי שרייבן!...

אין קוקנדיק מיט ליבע אויף איר, האָט ער צוגעגעבן:

— דיי זמיינונג איז מיר וויכטיקער ווי זייערע. דאָס ליבע אים מיר טייערער ווי זייער ליב־געוואָנט.

אָבער לוסי האָט פון דאָמאָלט אַן געקוקט אויף אים קאַלט און שטרענג.

אַ פאַרלוירענער פאַרשוין

לוסי אי זגעווען די ערשטע וואָס האָט אָנגעהויבן קומען צו זיך פון דעם רויש, אין וועלכן זי האָט זיך געאַטאָ־אריינגעוואָרפן.

די ערשטע צייט איז זי אַליין אויך געווען באַרויִשט פון דעם העגל גליק, אין וועלכ זי האָט זיך געפונען, און זי האָט זיך געאַטאָ אייגנערעדט, אַז זי איז גליקלאַך.

זי האָט זיך זעלטן צוגעהערט צו אירע אייגענע געפיל. זי האָט זיך זעל־טען געלאָזט באַהערשן פון אירע געפי־לען. זי איז אַלעמאָל געווען דער באַ־לעבאַס איבער זיך אַליין.

אָבער זי האָט עפּעמיצן אַז זי איז גליקלאַך און אַז זי האָט ליב דעם יונ־גען בען בעריידער.

זי האָט זיך געוואָרמט אין זיין פייער אין האָט געשטראָלט אין זיין גליק.

אָבער דאָס איז געווען אַלץ אין דער ערשטער צייט.

אויף דער רייזע איז איר געווען אינטערעסאַנט דאָס באַגעגענען זיך מיט נייע מענשן, דאָס אָנקוקן די־נייע און פרעמדע שטעט. יעדער אָרט האָט געמאַכ אַ נייעס רייץ פאַר איר.

אַז אין יעדער שטאָט האָבן גע־וואַרט נייע איבערלעבונגען פאַר איר. נייע בענקשאַפטן, נייע פאַרערער.

ס'איז אויסגעקומען אַזוי ווי דאָס וואָלט געווען ניט זיין קינסטלער טור, נאָר אירער.

זי איז געווען בלויענד שיין אין פול מיט רייץ. אין עס האָט איר לאַנג ניט געגומען צו האָבן אַ צאָל פאַרליבטע מענער אַרום זיך.

יונגע בענער, וואָס האָבן מיאַכן קאָמפּלימענטן פעלן אין ערגעץ ניט. זיי וואַקסן אויס אַרום אַ שיינער פרוי אַזוי ווי בינען אַרום אַ שמעקנדיקן רויז. לוסי האָט אויפגעלעבט אין זייער גע־זעלשאַפט. זי האָט געשטראַלט מיט איר נאַנצער שיינקייט און רייץ.

אָבער ביינאַכט, ווען זי איז געבליבן מיט איר מאַן אַליין, האָט זי דערפילט אַ מאַדנע פּוסטקייט אין האַרצן.

זי האָט ניט געוואוסט וואָס דאָס איז. זי האָט ניט געוואוסט מיט וואָס פאַר אַ נאָמען דאָס געפיל אָנצורופן. עס האָט זי ניט שטאַרק געאַרט. זי איז ניט געווען פון די מענשן וואָס פאַר־מיפן זיך צופיל אין זיך אַליין. איר לעבן איז געווען דאָס ווישנדיקע. דאָס דרויסנדיקע. דאָס וואָס גלאַנצט און שייַנט.

(ווייטערעס קומט)

באָקסינג - 15 ראָונדס

לייכטער שווערוואַגיקער טשעמפּיאָן פון קאַנאַדע
זייער שנעלע האַנדלונג

טשאַרלס בעלאַנדזשער

צוויי מאָל געוואונען פון "האַרד היטינג" ליא לאַמסקי און ער איז אויסגעקליבן געוואָרן פון דאָמאָל ראַנג פאַר'ן דרייטן פּלאַץ אין דער וועלטלאַכער לייכטער שווערוואַגיקער דיוויזיע

הענט

פרעד לענהאַרט

לייכטער שווערוואַגיקער טשעמפּיאָן פון פאַסיפיק קאָוסט, וועלכער האָט געוואונען פון מעקסי ראָזענבלום און ער קעמפט פאַר דעם לייכט־שווערוואַגיקן און שווערוואַגיקן טשעמפּיאָנשיפּ פון דער וועלט.

פיר זייער אינטערעסאַנטע פּרעליִמינאַרים — פאַרפעלט ניט צו זען זיי

דער גרעסטער קוים־קאַמף פון'ם יאָר

לאָזט ניט דורך די געלעגענהייט

טיקעטס ווערן פאַרקויפט אין קלאַב סינאַר סטאָר, פרענקס קאָפע בוד אין רינק, טעלעפאָן 37 218

א גרויסער עולם וועט ווערן דערוואַרטעט. מאַכט אייערע רעזערוואַציעס באַצייטנס.

פּרייזן, $2.50, $2.00, $1.50, $1.00 — אַלע פּלעצער רעזערוואירט

לייַדיס פרייַ, ווען אין באַגלייטונג פון אַ מאַן

פרייטאָג דעם 25טן סעפּטעמבער, 8.30 אָוונט
אין אַמפּיטעאַטער

אינניכן - -

וועט זיך אָנפאַנגען דרוקן אין

"דאָס אידישע וואָרט"

א נייער שפּאַנענדער

ראָמאַן

גליק און ראַכע

דער דאָזיקער ראָמאַן איז העכסט אינטערעסאַנט מיט זיין אויסערגעוויינלאַכן אינהאַלט און רייכע עפּיזאָדן וואָס ווערן אין אים געשילדערט מיט די שענסטע פאַרבן.

פאָלגט נאָך דעם דאַטום, ווען די ערשטע פאָרזעצונג וועט דערשיינען

איר וועט לייענען יעדע פאָרזעצונג מיט דער גרעסטער שפּאַנונג.

אַנטעריאָ גרייפּס זיינען חיינטיקס יאָר זייער גוראַטן; פון נוטער קוואַליטעט און נידעריק אין פּרייז

די גערעטעניש אויף גרייפּס, חייַנ־טיקס יאָר אין אַנטעריאָ, איז אויסער־געוויינלאַך און די קוואַליטעט און די גרויס פון די גרייפּס זיינען וואַנדער־באַר. אַ סך קאַרלאַדס מיט די דאָזי־קע באַריטמטע גרייפּס זיינען איצט אַנ־געקומען אין די מערב קאַנאַדער שטעט און זיי ווערן פאַרקויפט פאַר אַ מע־סיקן פּרייז.

די "קענעדיען האַרטיקאַלטשוראַל קאָונסיל" און דער אַנטעריאָ גערטנער מאַרקעט קאָונסיל שטיצן די פאַר־שפּרייטונג פון די גרייפּס און זיי זיי־נען פאַראַנטוואָרטלאַך פאַר אַ סערטיי אַדוואַרטייזמענטס וואָס ניט די נויטי־קע איינצעלהייטן בנוגע דעם כאַראַק־טער און די מעגלאַכקייטן פון דעם דאָזיקן פּריינעם חיימיש־געוואַקסענעם פּראָדוקט.

די קאַנאַדער באַלעבאַסטע וועלכע וויל האָבן איר איינענע "גרייפּ דזשוס", דזשעלי אָדער חיימיש־געמאַכטן וויין, זיי פאַרזיידערנע מאַכלים און געטראַנ־קען און האָט הנאה פון דעם זייער פיינעם קאַנאַדער פּראָדוקט.

י. העסטרין ברייַנגט טרויעריקן גרוס פון אידישן לעבן אין אייראָפּע

(שלום פון ערשטער זייט)

אַרויס. ווי לאַנג איז אַבער בען די זעלבע וועגן וועט איבערגיין צום דור פון די מיטלאַריקע?...

***

— יאָ, באַזונדער שאַרף האָט אַרויס־געשריבן די אידישע ווירקלאַכקייט ביים צייַנישטיש קאָנגרעס אין באַזעל.

— אידישע פאַרשטייער — אַלע קאָנטינענטן, פון 53 לענדער — אַלע אַן אויסגאַנס אין אַ איכה שטימונג. אַט די אַלע אַרבעטער, אַרויסגענומען פון די טויזנדס און אין נאָכט געשאַ־לאַך.

— מי עשה לנו את כל אלו? פון וואַנען האָבן זיך עס צו אונז גענומען אַט די אַלע אַרבעטער, וואָס זי אַנדע־רע פעלטער האָבן דורות גענומען זיי צו שאַפן? און פון דעם ספּעקטאַקולערן צו דעם טאַג־טעגלאַכן.

— בלויז מיט פיר יאָר צוריק זאַמדן, זאַמדן און בלויז זאַמדן. איצט אַ נייע אידיש געשאַפענע נעגנס — חשרון, כפר סבא, מגדאל, רעגנס, הרצליה — מיט לעבן רוישנדע אידישע זשובים, וואָו ערשט מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט וואָו ניט וואָו אַן אָרט געעפלט זיך געזעגען. אין משך פון פיר יאָר איז דאָ אויסגעוואַקן אַ אידישער ישוב, וואָס שטיינט אַיבער אין צאָל דעם עמק. אין איין אַט אַיבער אַ קורצער צייט דאָ אויסגעלערנט נס נאָר אַ צרבעון ערד. נאָר אויסגעצייכנט אַרבעטן. ציטרוס־פּאַלאַנצונ, אַיין אייראָפּעלע אייער אידישע מלאכה, וואָס נעמט יאָרן גערודליק לערנען, האָבן אידן אויסגעלערנט שנעל און הערן ניט אויף צו פאַרפולקאָמען זיך.

— גרויס פּראָגרעס געפינט מען אויך אין דער שטעט. תל־אַביב נעקומען אַז שע נער געוואָרן. נייע נאַסן, נייע געביי־דעס. צונעקומען האָטעלן, טעאַטערס, אויוון, באַהייצט מיט סטיס. הייסט אַן קאַלטע וואַסער. גוטע פּענטרים. ערש־טער פאַבר. ביליק רעגנס. מען קאָן גלייך אַריינקומען. זיך וועגנדיק אין סווייט 3 אין זעלבן בלאָק.

אַ. ריינווין דירעקטאָר פון אַנטעריער ציונים־טישער אָרגאַניזאַציע

טאָראָנטאָ. — מ. וויינסנאַל, פּרעזי־דענט פון דעם אַנטעריער ציוניסטישן קריין, מעלדעט, אַז אַ. ריינווין, נעווע־זענער דעראָקטאָר פון "טאָראָנטער זשורנאַל", איז באַשטימט געוואָרן צום אַמט פון עקזעקוטיווע דירעקטאָר וואָס וועט האָבן דעם אויפזיכט אויף אַלע ציוניסטישע טעטיקייטן אין אַנטעריאָ.

דער טאָראָנטער ציוניסטישער קריין האָט שוין אויסגעגלייכט אַלע מיספאַר־שטענדנישן מיט דער צענטראַלער קאָנאַדער קערפּערשאַפט. און וועט ווייַ־טער אַרבעטן מיט איר האָנט אין האָנט.

די אַנטעריאָר קערפּערשאַפט פלאַנט איצט אַ בריטע פּראָגראַם פון ציר־ניסטישע טעטיקייטן פאַר דעם קומענ־דיקן סעזאָן, איינשליסנדיק אַ בריטן מיטגלידערשאַפט קאַמפּיין.

עס ווערט אויך אָנגעצייכנט אַ בריי־טע קולטורעלע פּראָגראַם אויבער דער פּראָווינץ. איינשליסנדיק לעקציעס פון מאָיר ווייַנסאַל, עד. ע. גאָלבער, אַ. ב. בענעט, רבי ס. זאַקס, אַ. ריינווין און אַנדערע.

ביכער!—ביכער!

צו שטוינענד ביליקע פּרייזן

פאַרשאַפט זיך אַ שיינע ביבליאָטעק

פאַר איינצעלהייטן ווענדעט זיך צו

"דאָס אידישע וואָרט"

Classified Section קלאַסיפיַיד סעקשאָן

ספּעציעלע פּריַיזן פאַר אַדווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג:

איין לאָז, 5ס. פאַר אַנייס לייַן — 3 מאָנאַטן, $2.15 אַנייס לייַן
פאַר אַ וואָך, 20ס. " " — 6 מאָנאַטן, $4.00 " "
פאַר אַ מאָנאַט, 75ס. " " — פאַר 1 יאָר, $7.50 " "

:- פערזענלאַכעס -:
PERSONAL

וואָלץ און נייסטער פאַקס טראַנס, נאָ־ראַנטירטער קורס $5.00. טעפּ דענסינג קלאַסן פאַר ביגינעס מיידלאַך, קלאַסן פאַר קינדער.

פּראָפעסאָר און מיס סקאָט
LYCEUM PRIVATE STUDIO
Phone 88 106

היים און אָפיס פאַרניטשער פאַרלאַנגט פאַר מזומן געלט.

KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

מעדיצינישער מאַסאַזש

מרס. ה. ערעליסאָלאָוויי
פּראָפעסיאָנעלע מאַסאַזשיסטן, אויסגעאַרבעטער דער דערפאַרונג אין באַהאַנדלונג פאַרלאָזענע און אַלע פאָרמעס פון רומאַטיזם.
838 SOMERSET BLOCK
Ph. 88 066 Res. 56 766

מאָוויינג פּעקינג קרייטינג שיפּינג
25 817 — מינימום — 25 817
National Cartage & Storage Ltd.

שפּיין פּעקלאַך קיין חסלאַנד

דיוטש פּריי דרעסינגס. קומט אַדער שרייבט פאַר פּרייַזן ליסט. שיפּסקאַר טעג. טעלעפאָן 54 087.
G. P. FRIESON
178 Burrows Ave., Winnipeg, Man.

LIGHTFOOT TRANSFER COMPANY
פאַרניטשער און פּיאַנאָ מאָוויינג
341 BANNATYNE AVE.
PHONE 86 067; Evgs. 23 258

מיר באַטן אייך אָנדי דאָזיקע באַדינונגען:

אוטאָ טראַנספּאָרטאַציע. קאַרס פאַרן אַפּ טעגלאַך אין יעדער דיריעקציע. פאַרזיכערט זיך מיט אייערע רעזערו־וואַציעס אין פאַראויס.
פרענטש פאַליישינג
פאַרניטשור פאַרריכט און אינערגעאַלייטש
פּיאַנאָס פאַרריכט און אָנגעפּיינט
האַרפּ אַקאָרדיאָנס, פאַרריכט און
עריאַלס אויפגעשפּאַלט
אַלע אייזענשפּאַלט
אַרבער אייזענשפּאַלט פון וואַלז'ס קוילן קאָמפּאַני — קוילן, קאָוק און האָלץ.
CANADIAN & AMERICAN AUTO TRANSPORTATION BUREAU
382 Donald St. Phone 86 139

ספּעשעל
רעדוצירטע פּרייַזן
אויף הענט פיינטער לאָמפּ שיידס
ברידזש לאָמפּס, פלאַך לאָמפּס און טעשטעטערפיליד דאָלס
מיר גיבן אַ 'דאָר סטאָפּער' פּריי
מיט יעדן פלאַך לאָמפּ.
אַ פידזשאַמאַ בעג פּריי מיט
יעדן ברידזש לאָמפּ
לייַכטע טערמס אויב פאַרלאַנגט
מרס. סטעדלער
852 מיין סטריט. אַרום דאָפּערין
טעלעפאָן 54 641

אינטעליגענטער מאַן, פיינער כאַראַק־טער, זוכט די באַקאַנטשאַפט מיט אַ מיטלאַריקער פרוי פון שיינעם אויס־זען און איינרעכן כאַראַקטער, אַן קינ־דער. זיך וועגנדיק צו דאָס אידישע וואָרט בעקס 7390.

:- צו פאַרענטן -:
FOR RENT

סוויטס צו רענטן

קלייד בלאָק, מאָדערנער בלאָק אויף סעלקירק עוועניו, 3 און 4 רום סוויטס פון $25 ביז $37.50.

דערבי קאָורט, 3 רום סוויטס, $30. פּלאָרא קאָורט, 3 רום סוויטס, $38. באַלטיק אַפּאַרטמענטס, 3 און 4 רום סוויטס, רעזוצירטער רענט.

אַ צאָל סוויטס אין מאָדערנע פריי־וואַטע הייזער.

פּולי מאָדערן 7 רום הויז, קאָטיד־דאַל עוועניו, רעזוצירטער רענט.

ח. פערלמאַן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

3 און 4 רום סוויטס צו פאַרענטן אין יוראָפּעיִן בלאָק, הייסע וואַסער אַן נאַכט, ביליק רענט. זיך וועגנדן אין 203 מעקגראַנאַר סטריט.

באַלטיק אַפּאַרטמענטס
קאָר. אייזקינס און מאַנטאַנאַ

צו פאַרענטן 3 און 4 רום סוויטס שיין דעקאָרירט, סקרינד באַלקאָנס רענט רעזוצירט זיך וועגנדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאָן 56 668.

צו פאַרענטן צוויי אָדער דריי רומס מיט אַלע באַקוועמלאַכקייטן. זיך וועגן אין 317 סט. דושאַנס עוועניו.

סוויט צו פאַרענטן

ראָמאָנאַ קאָורט, 269 פּרינסעס עוו. 3 רומס אין באַד אין מאָדערנעם בלאָק. עלעקטריק רענדזש. $32 ביז $41 אַ מאָנאַט. קאָן אַריינמיפן דעם 1טן אַפּ־טאָבער. זיך וועגנדן צום קערטייקער.
RAMONA COURT
269 PRITCHARD AVE.

צו פאַרענטן דריי רומס, גען אויוון, הייסע וואַסער, נייַ דעקאָרירט, זיך וועגנדן אין 329 פּרינסעס עוועניו.

:- צו פאַרקויפן -:
FOR SALE

אַן אויסערגעוויינלאַכער סגעפּ

אַ נייע באַנגאַלאָ, 5 רומס מיט אַ סאָן רום, אַלע פיניש, אַלע מאָדערנע אייַנריכטונגען. פּריַיז $4.250.

סוויטס צו פאַרענטן

פון 2 ביז 5 רומס, אין די בעסטע אַפּאַרטמענטס. רענט צו זייער מעסיקע פּרייַזן. זען אייר דאַרפט אַ סוויט אַדער אַ הויז, זעט זיך מיט מיר און איר וועט קריגן די בעסטע דירה צו דעם ביליק־סטן פּרייַז.

געלט צו לייַען אויף ביליקן אינטע־רעסט. אינשורענס פאַר אַלע צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

ביליק ביליק ביליק

אויב עס פעלט אייך עפּעס אין הויז זאָגן דאָס איר אייַצט אַ נעלענדהייט צו קויפן ביליק, ווייַל מיר פאָרן אַוועק דעם 1טן אָקטאָבער. קומט און קלייַבט אויס וואָס איר דאַרפט צו מ. קאַלאַף 393 קאַלדוועל עוועניו.

צו פאַרקויפן אַ גאַרני קיטשען אויוון. זיך וועגנדן אין 611 פּרינסעסס עוועניו.

:- צו פאַרענטן -:

צו פאַרענטן אַ 4 רום סוויט אין אַ קליינעם בלאָק אויפן ערשטן פלאָר, האַרדוואָוד פּאַרקס, אַלע שיינע־קריסטן רומס, פאַר $45. אויל באַהייצונג. זיך וועגנדן אין 310 דעדוואָוד, קאָן 52 608.

צו פאַרענטן אַ 2 רום סוויט אין אַ פּריוואַטער הייס. עלעקטרישער אויוון, הייסע וואַסער, נייַן פון טעלעפאָן. זיך וועגנדן אין 236 אַטלאַנטיק עוועניו, טעלעפאָן 51 969.

3 ציִמערן צו פאַרענטן אויף אַ הויכן אַפּטערס, ליכטיק און וואַרם. רענט נייַ טייער. זיך וועגנדן אין 572 קאַ־דזעדזש עוועניו, טעלעפאָן 53 736.

ספּעשעל אויף סוויטס

בלויז דריי 4רום סוויטס, מיט באַד־רום אין האַל פאַרבליבן אין פאַלטער בלאָק, מוזן פאַרענטן ביז דעם 1טן אָקטאָבער. וועגן פאַרענטן ווערן פאַר אַ ספּעציעלן פּרייַז, $30. טעלע־פאָנירט 52 477. פרעגט זיך נאָר אין אַנדערן דראָר סטאָר.

2 רום סוויט, גרויסע ליכטיקע רומס, גען, עלעקטריק, טעלעפאָן און אַלע באַ־קוועמלאַכקייטן. מעסיקע רענט צו דיי ריכטיקע שכנים. זיך וועגנדן אין 367 שטאַרלס סטריט.

צו פאַרענטן אַ 4 רום סוויט אין בלאָ־וויט בלאָק, 623 סעלקירק עוועניו. גען אויוון, באַהייצט מיט סטיס. הייסע אין קאַלטע וואַסער. גוטע פענטרים. ערש־טער פאַבר. ביליק רענט. מען קאָן גלייך אַריינקומען. זיך וועגנדן אין סוויט 3 אין זעלבן בלאָק.

שטעלע פאַרלאַנגט

אַ באַי פאַרלאַנגט אַ שטעלע אין אַ סטאָר, שטאָט אָדער קאָונטרי. האָט 4 יאָר דערפאַרונג. גוטע רעפערענסעס. רעדט עטלאַכע שפּראַכן. זיך וועגנדן צו 401 סט. דושאַנס עוו. טעל. 55 636.

פאַר ערשט קלאַסיקע

האַלץ און קוילן

וועגנדעט זיך צו

סימקינס טראַנספּער

איך פאַרזיכער אייך מיט פולער צופרידנהייט

אין אַלע אַנגעלעגענהייטן פון

מופן און טראַנספּער אַרבעט

טעלעפאָנירט 52 540

Simkin's Transfer
456 STELLA AVE.
Phone 52 540

:- ציטערנדיק -:

אַ הויכן אַנגעלעגענהייט פון אַ פרעמדן מאַן, אַ מאַן פון אַ אַנדערן לאַנד, אַ מאַן פון אַ אַנדערן לעבן, אַ מאַן פון אַ אַנדערן גלויבן, אַ מאַן פון אַ אַנדערן אַרט, אַ מאַן פון אַ אַנדערן אַרט, אַ מאַן פון אַ אַנדערן אַרט